Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьйла 1923 шера дуьйна ● ШИНАРА, 25 АВГУСТ, 1981 ШУ. ● № 102 (6392). ● Мах 2 кеп.

«Красный молот» заводе хьалха латташ хьоборгlарех ба обрубщикаш, коммунистически къахьегама ударникаш Сулейманов Юсуп Аюбович, Семигов Бенхани. Шоаш хьесп йола продукци тlехдика шера хилйтан цар. Цудухьа цаьа дlаелча юха ца еранеш дlайохуйт цо. Юкъера лаьрхlича хlара сменах цаlа ахи норма кхоачашъю цар.

СУРТА ТlА: обрубщикаш Ю. Сулейманов В. Семигов.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

1981 шера июле — августе Крыме КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев КПЧ ЦК Генеральни секретараца, ЧССР Президентаца Г. Гусакаца, ВСРП ЦК Хьалхарча секретараца Я. Кадараца, РКП Генеральни секретараца, СРР Президентаца Н. Чаушескуца, СЕПГ ЦК Генеральни секретараца, ГДР Паччахьалкхен совета Председателаца Э. Хонеккераца, БКП ЦК Генеральни секретараца, НРБ Паччахьалкхен совета Председателаца Т. Живковца, МНРП ЦК Генеральни секретарца, МНР Сийлахь-йоккхача халкъа хурала Президиума Председателаца Ю. Цеденбалаца, ПОРП ЦК Хьалхарча секретараца С. Каняца, ПОРП ЦК Политбюро члеканца, ПНР Министрийн Совета Председателаца, оборона министраца В. Ярузельскица вlашагlкхетара итогашка хьежна КПСС Центральни Комитета Политбюро. КПСС ЦК Политбюрос биззаи бlаьччен къобалбу новкъоста Л. И. Брежнева чакхбаьккха болх, цуй хиинача къамаьлех хьахиниран, цу къамаьлашка дикъа лаьцнача вежарашха йолча партейн мехкийн куьйгалхошта ше раьза хилар дlахайкаду.

Цу вlашагlкхетарашка диийцир социалистически паччахьалкхенаша вlаши цхьана гlуллакхаш лелдара лоархlаме гlодола денкарш. Ваьбарт кхоачашбаро, шеко йоццаш, гlо дерга доггlа доггlа мехкаш толлие дегlакхуларе, социалистическа содружества цхьоагlой кхоталари чlоагlдара. Дерригача доакъошка социализма мехкий бувзамаш шердалер чаккхьаьннача коммунистически болхлойн партей съездаша оттадаь хlама хьакхоллара денхараш вахаре кхоачашдара ашачох лоархlамегlдола цаl да. Цо гlуллакх а даьд, хlана а ду къамий экономика айара, вежарашха долча паччахьалкхенаша вlашин цхьана леладеча гlуллакхашка дакъа лоацача хlара къаман хьал-торо тоаяра.

Социалистически мехкех дукхагlчар хlаьи керттера лерхl экономикана интенсификаци яра дехкар. Хьалхарча аргlин на кхоачашду къаман кийй чоггlа. Цунца цхьана даим лакхлу социализма мехкаша шин оагlорхьара а СЭВ гома чу а вlаши цхьана леладеча гlуллакхий лоархlам. Энергетически низамаш алсамдахар, машиностроене дикала кердача боарам тlа кхачар, халкъа ашача товарашца а халкъбоахама продукцеца а халкъа хьаш таш диза кхоачашдар сенна йола кардинальни халкъбоахама проблемаш кхоачашъяра эша торонаш йолаш я, бlарча хьаийцача социалистически паччахьалкхенаш. Духхьал цуина тlаерзань я социалистически экономически интеграци дегlахар, къахьегам дуней халкъашта юкъе социалистически хьисапе бенъабелга кlоаргдалар.

Укх ахе шера къаьстта шера даьржад, хlаьта на хьахьоакх 1981 шера хиннача крымски вlашагlкхетарий итогаша. Iилма-техническа прогресса а халкъа вахара хьал тоаделга дегlадоалдара а базови йолча экономически звеньяй дакъе социализма мехкаша шоайла вlашин гlуллакхаш леладелга.

СССР территоре тlа газопроводаш, ккхийола лоархlаме объекташ хьалъеча, хlаьта кштта советски лийгачей кхачаин промышленноста реконструкция модернизаци еча социалистически мехкаша дакъа лоацаьта белгаддаьд.

Керда общество хьалъеча доккхий мулаш даьхад социалистически мехкаша. Цунна цхьана цхьадола бахьанаш хилярех уж дlахьалхашкахьа ухилга халонех мукъадаьннадец. Ире кризисви дaлeнеш ийсъелар халкъа Польше. Социалистически дегlахара практика цlаькка а цlаькха а тешаву партийни вахара ленински нормашна хьалхле лелаяр, кхаьцаре бувзамаш чlоагlдара йоакхо яр, социалистически демократе эргайовхаш тоаяр, капиталистически паччахьалкхенашкара юхалург сов дукха ахча а на эцаш реалистически экономически политика чакхъйхар, къахьегамхошта интернациональни кхетам балар, революционни фе хилар, антисоциалистически низаш хаинахьа а цlенхаштта а юхатохар коммунистически партена мел чlоагlа лоархlаме да.

Социалистически содружества мехкаш вlашик цхьана леладу гlуллакхаш белгалдоал шийй хьаштий санна шийй доттагlий а союзникий а хьаштий а оакхо ярна. Къаман эгонамаш тарлуш доцаче цу бокъонца доттагlашха, вежарашха долче тайпара гlуллакхаш леладаро социалистически мехкашта гlо ду экономически а кхыча бесса йола эггара чоалхамегlча проблемаш тейшаме доарxlаде.

Вlашин цхьана леладу гlуллакхаш чlоагlдеш дола социалистически мехкаш кийча да дунен кхыча мехкашара пайдане бувзамаш дегlакхувта. Цу тайпара бувзамаш, нагахьа санна уж бокъонца цхьатарра бокъонаш йолчен оагlорхьий хьашташ вlашин лоархlачеш, дискриминаци политически lотнъами боаьача ухакцlеначен чlоагlачен ларде тlа леладеш хилча берригача доакъошхошта бокъонна пайда луш хургда. Уж ништта вахаре хилаяза даргдоацаш да гонахьара среда лораяргара, Дунея океани космически аренаш тохкарехдарех карвертдаргарех денз массане юкъара мешар чlоагlбарга кхачталца йола адамлен хьалхашна латта глобальни проблемаш кхоачашъяра.

Чакхдаьннача крымски вlашагlкхетара кхы вlаьнка а тешавеш хьихьекхар вежарашха йолча партешк мехкашин машара гlуллакхе халкъаш партlатен кортамукъа долаши дегlахара гlуллакха чlоагlа мутlахьа долга.

Империалистически гlозарашa, эггара хьалха американски дарашa, дунен халкъашта юкъера кхохкаи ирбу, цох шерна гу социалистически мехкашта дегlаухача паччахьалкхенашта lотнъам бара средство. Юкъера гаьнне йолча американски ракетно-ядерни средствош хьалрап Малхбузен Европе уж оттадран йоазаш йола натовски решени. США а цун партнерий а военни бюджеташ шерьяр, нейтронни герз хьадара Рейгана администрацие йа решени, кризисни ситуацеш даим даьрхьача хьалловттае гlертар, кхыча мехкий гlуллакхашта юкъегlерта лоаш хилар — социалистически дукхача кхычеи мехкий кхерамален кхерам тlатувсача империалистий цу дерригача гlуллакхаша кхохкам кlаьрделга юхатохад бlарча хьаийцача дунен халкъашта юкъера хьал толхадаьд.

Тlа-тlа чlоагlегlа Ленина политикаца ювзалуш йолча империализма дихена социалистически содружества мехкаша духьалйоах машар чlоагlбара, гера хьаlоаделга юхатохарен дlаданихкарен, кризисни ситуацеш цхьана lохийша ниййсхоша къестаяра йола сийрда, лоарзегl ца йоалийта курс. Социалистически мехкаша лерхl тайп-тайпара социальни системаш йолча паччахьалкхенашта юкъера гlуллакхаш, къаьстта хlанзарча ядерни хена, вlаши машаре цхьана дахара принципегlа леладе деза оьна, хlаьта из да вlашин духьал латтача тlема низа боарам эшабелга, даим конструктивни диалог хулга, машара хьисапе вlашин дlа-юха леладу пайдане гlуллакхаш дегlахувлилга.

Ма дарра аьлча, цу тайпара политика белгалъяьккхай КПСС XXVI съездо 80-ча шерашта аьнна оттаьча машара Программа тlа, из вежарашха долча социалистически мехкий дагара а я, тайп-тайпарча политически гlозарашa а дерригача дунен общественноста а массе тайпара хьалловцаш а я.

Хьаькъалца, ниййсхоца къестае йиш я дунен халкъашта юкъе ниййслу къовсаме йола проблемаш, бакъдаьа ништа хилийтара пайдане бац низаца е кхерам тlатувсарца бувцаш бола-мотт. Социалистически мехкаш шоей вахара хьашташ лорадара мел машар долеш да, хlаьта цу хьакъехьа мел эшар дергдолаш а да. Цунна цхьана цар лерхlаш хиниа а хийнад, хlанз а лерхl машара беркат дерригача мехкашта, дерригача халкъашта эшаш за эьнна. Машар — из массане юкъара хlама да, хlаьта из лорабелгеи чlоагlбелгеи ерригача паччахьалкхений юкъара гlуллакх хинна дlаоттa а дeва.

Социалистически мехкаш, хlаьта из 1981 шера хиннача крымски вlашагlкхетарий итогаша кlаьгта хьа а хьокх, кийча да дунен халкъашта юкъера кхерамале чlоагlъе гlерташ долча дерригача низашца диалоги вlашин цхьана гlуллакхаш леладе.

КПСС ЦК Политбюрос белгалдоаккх, крымски вlашагlкхетараш деш социалистически содружества мехкий арахьарча политика эшаш йола координаци ль хилар. Цо, шеко йоацаш, ерригa эггара чоалханегlа йолчен анкхара кхерамболчен хlанзарча дунен политика проблемаша юзаенна социалистически мехкаша уттаю машара инициативаш дlахо яхийтара гlо дергда.

Шин оагlорахьара даращ санна вlашин цхьана дукхача оагlорахьара леладу гlуллакхаш чlоагlдеш, Варшавски Договора Организацен Экономически Вlашин гlо дера Советен болх эрга а йоаккхаш тоабеш долча социалистически мехкаша чlоагlа дlаьхош ба машарен хlама хьакхоллярен ийкъ.

КПСС ЦК Политбюрос йоагlаш йолча ведомстваштен организацеи тlаллалд 1981 шера крымски вlашагlкхетараш хиннача кхьа баь барт чакхбаккхара эшар делга.

КЕРДАЧОА — ШЕРРА НИКЪ

Гудермесски медицински инструментий заводе коллективни формах къахьегам вlаштlехьбаккхара а цох аланна ийдара а бола болх ши цу хьалха дlаболабаьб. Цу хана вlашагlъелар завода цехаш чуйоагlаш йола центр. Положенега хьежна станокех, оборудованех дукхагlа пайда эцара а прогрессивни технологи балха юкъейоалаяра а тlабернабаь болх кердача новкъа баккхара мел эшар белгалдаьккхар дукхагlйолча бригадашка.

Слесарно-механически цеха бригадирашта юкъе дикагlчарех ваl ва комплексни бригадана керте латта Гириев Хасмагомбет, коммунистически къахьегама ударник, комсомолец, дика спортсмен, итлагlча пятилетка ударник. Хlара бетта план 106—107 процент кхоачашъю цо кулгалдеча бригада доакъашхоша.

Таханарча денга вlашагl а елла кердача тайпа болх беш 16 бригада я заводе. Боахама расчет юкъейоалаяро, бригадай советашка гlолла шоай чура хьал къестадаро бокъонаш шерьяро, цхьан нарадах бола беро производства эффективность лакхъе вlаштlехьдоалийт.

Медицински инструментий заводе бригадин хьисапе болх белга эггара хьалха дlадоладаьраш ба слесарно-механически цеха болхлой, хlаьта Гириев Хасмагомбета кулгалду бригада къаьстта царна юкъе а дикагlа лоархlаш я. Бригаде хьалха латтараш ба Жакуев Рамзан, Ковалев Валерий, Таймасханова Роза, Мачигов Мохьмад, кхыбараш.

Керда гlуллакх дlадолалаьча толамаш доаке а, хlанз а тlехьа цхьайола халонаш нийслу. Дукхагlйолча хана лакха квалификаци йола болхлой кердача формах къахьегам вlаштlехьбаьккхача бригадана юкъсоза хала хул. Дукха кхоачамбоацараш нийслу бригадаш запасной оахкалашца, оборудованеца, материалашца lалашъеча. Керттердар да бригадни метод техка ьына хилар а, практика цун перспектива могаеш хилар а.

Н. БОРИСОВ,
Гудермесски медицински инструментий заводa агитаторий группа кулгалхо.

Специализированни № 7 йолча треста ГМУС-а гlоилойхоша чlоагlа лоархlаш сий деш ва слесарий-монтажникий бригадир, коммунист Каширин Вячеслав Дмитриевич. Цу тресте цо къахьега 27 шу дизад. Хlара сменагlа нормаш дикка тlехкхоачаш е цо, цхьаькха тайпа брак ца ниййсоалий болх бе вlаштlехьдоалийт цун дукхача шерашка гlоиллойхоша lоаьвча йоакхача опыто. Цун бригаде эггара дикагlа лоархlаш йола производственникаш ба слесараш-монтажникаш Смакиев Сергей Студеникин Александр. Хlара сменагlа нормаш 130 процентал чухьнахьа кхоачашъяц цар.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) слесараш-монтажникаш А. Студеникин, С. Смакиев, бригадир В. Каширин.

С. ХУГАЕВА сурт.

Лаьтташ оахаш ба

Ялат чуйина а ча тlера дlадаьккха мукъадаьнна шоай кхаш сиденне оахаш боаьк «Сагопшинский» комсий совхоза механизатораш. Уна, гуреьа 2200 гектара тlа ялата пьарxlа вlаи мукти дlаба безаш ба уж. Агротехнически дикагlча хана ялат дlадийна дакхара къахьегаш ба совхоза механизатораш. Цхьа заври цхьа бlаьи гектар лаьтта хlанзале аьхна даьккхад цар. Социалистически хьа хьалха ба К-700 маркас йолча трактора тlа болх беш вола Мержоев Жабраьил Т-150 яха трактор лехке Медов Осман. Юкъера лаьрхlача хlара дийнахьа 140 — 150 процент нормаш кхоачаш а еш къахьег цар.

* * *

1500 гектара тlа укх гурахьа ялат дlоае дезаш ба «Алханчуртский» комсий совхоза кхаш лелераш. Хlанз сизбенна лаьтта кийчдеш боаьк совхоза механизатораш. 24 август хьаlотташ ворхl бlаь гектар лаьтта аьхад цар. Из оахаш йоаш ями агрегат чуйодаш йола Дарсигов Юсупе Муссас кулгалдеш йола тракторно-кхаш леладу бригада. Механизаторашта юкъе къаьстта дика болх бу ДТ-75 яхача трактора тlа вагlача Агриев Мурада. Хlара баьха дийнахьа нормах ахь дезар 4,5 гектар йолаш 7 — 8 гектар лаьтта оах цо. Дика масал а гойташ къахьег Власенкоагlар Павла, цун воlа Сергея. Нормах ахь дезар 7,6 гектар долаш хlара дийнахьа 14 — 15 гектар оах шиъ К-700 марках йолча трактореца дас, хlаьта воlо ДТ-75 яхача тракторца 7 — 8 гектар. 160 — 180 процент кхоачашъю цо шийй балха нормаш.

Кест-кеста делхача доlаша духьала ю механизаторашта. Йойя а шийй ханнахьа дерригa ялат дlадийна дакха лерхl цар.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Цаl шоллагlчоа тlехьа хена духьал еттаьора мошача доакъарах йоаза машинаш. Хlаьта хьекхачи байна хоза хьаж гобаьнкха йоагlар. Тхоах кхийттача водителa Ф. Минаева аьлар:

— Чlоагlа бола бу кагийча наха. Сиха хьоих цар силоса хьажкlаш. Хlаьта тхо, водителаш, царел тlехьа на диса гlерт. Тахан 12-гlа рейс еш да тхо.

Машин йолаллийтар по. Дом гlеттар пуина тlехьа. Наурски района «Россия» яхача колхоза ахархой силос йоллаш боахкача вахар из lай хьайбашта тоъаргдолаш доакъар кийчдеш ба колхозхой.

Хьажкlаш хьоккача комбайнашта тlатlоагlъаь я 20 автомашин тракторин тележкен. Цар хаддаза хьайбай фермашка дlакхухь агрегаташа хьоргхаш дола моша доакъар. Къаьстта дика мукх кхухьаш ба шофераш И. Ильин, Н. Руднев, кхыбараш.

Чуйнина силоса хьоккхаш латт хьажкlаш. Цхьан агрегата тlа михо эгаш, маьлхо къегаеш ягlа Цlе байракх.

— Цу тlараш тха дикагlвола комбайнер И. Еремин ва, — йоах колхоза керттерча инженера В. Рвача. — Яхье хьалха латт из Шийтара кхычарна хьоккхам тел.

ХЬАХИННАЧУН КХОМ БАР — МАССАНЕ А ДЕКХАР

Шийй говзал дlайовзийт наха, къаьстта хьоача комбайнерашта. Норма 7,3 гектар йолаш цун хьаикха ккуа 10 — 11,5 гектар хьажкlаш. Иштта дика болх беш ба механизатораш А. Вотинов, Ф. Попов, кхыбараш. Цар 150 — 170 процент кхоачашъю шоай нормаш.

Керттера да бола цlена беш хилар, механизатораша геттара лоха хьокх хьажкlаш, доакъаи йиташ.

Хьажкlий доакъар па дойташ лораду кхай тlа, новкъа хьадахьаш дlаоттадаьча.

Барг сийрда кхоабаш хьож халкха тlахьожама поспашка латтараш.

Каг аькнача хьисапе аьта кешача хьажкlий доакъар тlадолаш тараз тlа аьлар автомашин. Дика хьожаш тараз оь В. Ройковас.

lодоссадаь моша доакъар тоlадеш ва шийй тракторца И. Бутов.

Хьа мел хиинар па дойташ тешшаме лораде деза Иштта я колхозхой девиз. Доакъар кийчдеча нахах хlаране кхетаду ше бехктонхаме гlуллакх деш волга. Цудухьа тlагlертта къа а хьег.

«Аьхкий хьоа ца кхийхкачун lай яй кхехкаргбац» оалаш да халкъа кица. Цудухьа цхьа сахьат а деза да. Хlанз хlаьта а.

Хий ца дуллача лаьтта йийнай силоса йола хьажкlаш. Малхо йоагаеш, михо йокъаеш хиинай уж. Берригa низ тlабахийтар колхозхоша уж кlалхаръяха, хьалкхее гlерташ.

Лечкъа санна дерга. Лакха хьоккар хьажкlаш цхьан комбайнера. Кхай тlа дукха дусар доакъар. Бригадира Н. Дыбова соцайир агрегат. Новкъосташа хlама ца оалаш витаяр из комбайнер. Цо боахама зе деш хилар дlахайтар, чlоагlа бехк боаккхаш къамаьлаш дир. Из дийцар доакъар кийчдеш боахкача берригача наха юкъе. Цу тlа гlолла кхы а лакхбир хlаране бехктонхам.

Доакъар кийчдар колхозе хlанз керттера декхар да. Из кийчдарга хьожаш ба коммунисташ, халкъа депутаташ, комсомольцаш. Цар инициативах, хьалхалаттарий опытах доаккха беркат довл.

Цу боахаме 4700 тонн йол арlаш даь дlаоттаьй. Хlанз кхашка къаьстта сихденнад балхаш. 234 гектара тlара суданка чуэцаш латт, кхоалагlа хьокхаш я 400 гектара тlара люцерна. Гурахьа дийна ялат чу ма ниццанте а 1100 гектара тlа дlайийра ардаш тlа юш йола культураш. Уж дика тlальниай.

Колхозхошта чlоагlа новкъостал дир укх шера рапсо. Цох бlаьсти 1900 тонн силос еллар. Цул совгlа 800 тонн люцерна сенаж а кийчъяьй. Из я лерхlаш хиначул 500 тонн дукхагlа.

— Доакъар долаш хургда тхо, — аьлар колхозхочо М. Галаевас. — Цудухьа оьха массане а дика къахьег, йиш мел йолчар доакъар гулду.

Шоаш аьнна дош даьсса дуташ бац «Россия» яхача колхоза ахархой.

С. ЛОРСАНУКАЕВ.

Торонех пайда эцаш

Шалински района «Предгорный» совхоза хиш дехкаш болча А. Мусалаева, С. Витерханова, М. Кагирова, А. Дакаева, М. Мусаева сийна контора хьалхашка трагlа яха Цlе байракх ягlа. Хьажкlашта хиш дехкара дийнахьара нормаш 150 — 170 процент кхоачашъю цар.

Хьувкъам дика болаш ялат хьалхедара боахаме хиш дехк, 874 гектар культураш я уж дехкаш. Хlара гектар эффективно лелаю совхоза механизатораша. Шозза дика хий тохарах 37 центнер хlара гектара тlара а йоаккхаш чуйийцар цар 100 гектар кlа. Хlаьта воих хий дуллеш доацача лаьттан 400 гектарах хlаране тlара 26 центнер мара яккханзар. Цо хьахьокх мел пайда лу лаьтто лертlа хий техача.

Хиш дехкача лаьтташ тlа я доакъара лаьрхlа дlайийна культураш. Минеральни удобренеш а тосаш шозза хий диллад люцерна тlайолча кхай тlа. С. Мудаева кулгалдеш йолча мехотрядо цох 600 тонн дика йол кийчъяьй, хlаьта рапсах ча а тохаш 1000 тонн силос кlоага чу еллай, 500 тонн сенаж кийчъяьй. Лоацца аьлча, боахама хьайбаш диза долаш lаьтара заргдола гlуллакх вlаштlехьдаьккхад.

Цу совхоза механизаторашна язъта лаьрхlа 500 гектар хьажкlаш хьалхесю кердача индустриальни технологех. Цар дош декхад хlара гектара тlара 50 центнер ялат даккха. Из кхоачашдара ерригача торонех пайда эца безилга хоаш ба уж. Ерригача хьажкlех итталгlа дакъа мара яц хиш дехна йиш йолча лаьтта. Хlаьта механизаторашa кулгаш lодахийтанзар. Цар лаьохlар насосни станцейн доглаьа хьисапе хий деттача агрегатийн новкъосталца кхы 200 гектар хьажкlашта хий тоха.

Дийнахьа а бус а ца социш болх беш я 3 низбола насосни станция ДДН-70 яха ши агрегати. Уж хьажкlаш кхеен болча механизатораша А. Мусалаева, М. Исмаилова, А. Дакаева, цар новкъосташа шоаш лелаю.

— Хиш дехкаш болча болхлоша хьинаре къахьегара мел эша хьалаш вlаштlехьдаьхад, — йоах совхоза директора С. Э. Хасбулатова. — Дийнахьа кхозза дlайха хlама дуний, керда баьцаладараша дегl шел ду хийн хул. Вlаштlехьдаьхад яхь лелаяра хьалаш а. Хlара кхо ди массаза доал хьалхабаьнарашта болх беча мутте кхай тlа ахчан премеши Цlе вымпелаш тел, «молнеш» вразец, контора хьалхашка Цlе байракх айю.

Хьажа безам боагlаш селла дика я лакха тlадамаш дола хьажкlаш. Хlара тlадамах 2—3 кхажкlа йоал. Уж тlайолча 250 гектара шозза хий техад, хlанз кхоалагlа тохаш а да.

Балха эггара хьалха я А. Мусалаева экипаж. Цунца ниййсбала гlерташ кьахьег вохкар а. Хlара дийнахьа 30 гектара хий тох цар, шаl ахи норма кхоачаш а еш.

Доглан хьисапе хий тохача агрегаташта баглача В. Надыровах, В. Эльмурзаевах дикка тlехкхоачашъю шоай балха нормаш. Хlаьта цар а хиш детташ йолча насосашна а массе хана бола бергболаш техобслуживани еш гlуллакхаш ду механика А. М. Бертиханова, слесарь-наладчика С. Баркаева, сварщика У. Хасимова. Хlаьта цу дерригача балхашта дика тlахьожам доаттабу совхоза инженер-гидротехника С. Косумова.

А. БАСОЕВ.

Республика фермашка

УКХ ШЕРА 23 АВГУСТА ШУРИЯ ФЕРМАША ВАЬЧА ВАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОЙТАШ ЙОЛА СВОДКА

Районаш	Хlара lетташара дийнахьа ийхнарг (кг): 23 августа 1980 шера	Хlара lетташара дийнахьа ийхнарг (кг): 1981 шера 23 августа
Наурски	8,3	8,0
Шелковской	7,0	7,5
Грозненски	6,7	7,1
Гудермесски	6,4	6,2
Шалински	6,1	6,1
Надтеречни	5,2	5,7
Сунженски	3,3	5,6
Назрановски	4,8	5,4
Урус-Мартановски	4,8	5,4
Ачхой-Мартановски	5,2	4,8
Малгобекски	4,4	4,2
Республике тlолла	6,1	6,3

И. Анисимова цlерагlча мехкдаьтта чакхдоахача заводa № 43-2 йолча установка технологашта дика новкъостал ду «Знак Почета» яха орден делаеш волча коммуниста И. Драчева. Из ва установке хьалха латта механик, къонача болхлой хьехамче аппаратура технологически оборудовани массаза а дикача хьал тlа хулийт механика, цудухьа установка мехкдаьтта чакхдоахараша ханал 10 ди хьалха кхоачаш бархl бетта программа.

СУРТА ТlА: механик И. Драчев.

В. ДЗИСЯКА сурт.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Кхоачамбоацараштa теркам тӀаэзар

Шера шоаш баьча балха итогаш е укх деношка отчетно-хоржамий собране гулбелар «Назрановский» совхоза Аьлтий - Юртарча отделенера, шурий-товарни фермера коммунисташ. Доклад хьача совхоза отделене агронома М. Мальсагова белгалдаьккхар шоай къахьегамхоша юртбоахама продукци алсамъяьккхара даьнъе цхьадола толамаш даьхалга.

Иштта 1980-ча шера еррига отделени хьайийча паччахьалкхена эе деш цо болх баьбале а боахама цхьайолча подразделенеша шоай планаш тӀехьхоачашйир, укх шера а дика толамаш доахаш хьайоатӀа отделене коллектив.

Керттерча участкашка хьалхе лелаеш ба коммунисташ Д. Мальцев, А. Цолоев, Б. Галаев, С. Оздоев. Шурий-товарни ферме дика къахьегаш хьабоагӀа коммунисташ доярка Д. Сагова, скотник И. Салиев, ферма бригадир Х. Костоев. Цар дика а тешаме а кхоачацу шоашта партийни организаце тӀадехка дехкараш.

Хьалхалаттарех а Беков Махьмад-Гире кулгалду № 4 йолча механизаторий бригада коллектив. Ялен 18 центнер йолча цхьан гектара тӀара цу бригадо 588 гектара тӀара 18,4 центнер кӀа чуйицар. Индустриальни технологех укхаза дӀайиина я 500 гектара тӀа хьажкӀаш, 455 гектара тӀа гӀаьвараш. Цу культурашта Ӏунал деш ва коммунист Цолоев Аюп. Дика хьахиннай уж.

Во хьувкъам чубаназар № 3 йолча бригаде а. Укхаза 512 гектара тӀара 18,1 центнер кӀа чудера хӀара гектара тӀара. Кердача технологех 219 гектара тӀа дӀайиннай цар хьажкӀаш, 90 гектара тӀа шекара свеклаш. Цига кулгалдеш ва коммунист С. Бузуртанов. Чузаргбола хьувкъам во хиннбац.

Дика къахьегаш хьайоагӀа шурай - товарни ферма коллектив. Шера план 340 тонн йолча укхаза ах шера 315 тонн шура яьккхай доахангара.

Цхьабакъда, цунца цхьана белгалдаханза даргдоаца шортта кхоачамбоацараш а да укхаза. Юкъера лаьрхӀача цхьан гектара тӀара планал кӀезига совгӀа мара ка бола ялат чуданзар отделенешкара укх шера, кхы а дикагӀа шоай торонаш йолаше я.

Чуйица хьувкъам дикагӀа хала йиш яр лаьтта леладара культура чаккагӀа хинняларе, дӀайийнача культурашта дикагӀа Ӏунал даьлаларе. Укх шера кӀезига теркам тӀабаьйтар отделенерча специалисташа баьцадааранчи соми ихебара, ялаш тӀехьхоачашъаьлале а. ЛерттӀа вӀаштӀехьдаьккхадацар кхашкеи бешамашкеи садоахкача эенерча хӀамашта молхаш еттилга, органически, минеральни удобренеш ехкилга. Йолаш болча техниках ма мотта пайда эцилга Ӏалашде магаьзар отделенешкаьча кулгалхошта специалисташтен.

Шурий - товарни ферме дукха доахни къаьстад тайп-тайпарча лазарех. Укхаза шера планагӀа хӀара бӀаь Ӏаттагара планагӀа 85 Ӏаса кхеде деэача кхедаьр 83 Ӏаса мара дац. Ферме йоагӀаш йола учет лелаяц. Цхьабола боллой хьокхамаш во дац, хӀайта царна уллув къахьегарий геттара лоха да уж. Халача балхашта механизаци кӀезига ю.

Отчетни хана 12 партийни собрани хиннай укхаза тайп-тайпара дешаш дувцаш. Массехказа шоай собране дийцад хьайбай боахам товбара дош. Цунах цхьаккха пайда баьннабац оалилга дац, дале а гуш ма хиттара, из дош бокъонца бокъонгахьа дала гаьна да. ХьаӀбаш леладераш кулгалхошкара деза мугӀарерча болхлошка кхачалца шоай бехктокхам бизза кхетабеш баларе этта гӀулакх кхы а товде ниа дӀаккхоачаргбар, яхаш белгалдоахер собране.

Эсала лел парте мугӀарашка дикагӀа бола къахьегамхой хьачуэцара гӀулакх. Отчетни хана шиъ саг мара хьайийцавац парте мугӀарашка. Коммунисташ С. Пугоев, Н. Салиев цхьайолча хана собранешка хилац, взносаш ханнахьа хьателац.

— Волла дукха ээ деш гӀулакх да, — аьлар отделене бригадира Б. Джамбуриева, — машинашта эшаш йола запасной оатхалаш ца тоъар. ДуккагӀа йола хӀамаш лоалахошкара схаш хьакха хьа езаш хул, эшар маттахьа мара хилац силаде.

— ХӀанз хьатӀадоагӀача шера хургбола хьувкъама ларда йоллаш да тхо. Ханнахьа дӀадийра ялат, цхьабакъда, шин-кхаь шера цхьан лаьтта ка бола ялат дӀадувш моттигаш пийслу, цудухьа севооборотащ кхоачаш ца еча цу участкашкара чуэцаш йола центнераш кӀезига хул, е езача хана яц химпрополка. ХӀанз доакъар Ӏалашдеш да тхо, цхьабакъда тоъаш яц механизмаш. Каст-каста хилац болхлой собранеш кхоачамбоацараш дуккха доллаше а. Цу гӀулакха оарцагӀъяла ева партийни организаци, профсоюзни организаце лоархӀам айбелга Ӏалаш а деш.

ПланагӀа 200 центнер мара йоацача из дош делар 90 гектарах хӀаране тӀара 270 центнер шекара свеклаш чуяьына, — аьлар дуккхача шерашка шекара свеклаш кхееш волча звеньевойс С. Бузуртанова. Дика хьахиннай уж. ЙоагӀача хана обработка яьй. Шин-кко кӀира даьлча чуэца долалургда тхо уж, цхьабакъда техаиалца йоцаш я трактор, мел эшаш кола кхыйола техника. Массехказа аьннад аз из керттерча инженерага, бакъда, хӀанзалца лаьхӀама дац. Тахан-кхоана мел эшар хургда, яхаш тӀехьдоах из гӀулакх. Из ца гуш мичай отделене а совхоза а партийни организацаш.

Геттара эсала болх бу цехоек партийчи организаце, — аьлар совхоза парткома секретара У. Мислаурова. ХӀаьта цу организацешкара коммунисташ ба коллектива хьалхашка латта дехкараш кхоачашдара эггара хьалха оарцагӀбоала безараш, парте боацараш шоашта тӀехьабака безараш. Уж кхоачамбоацараш дӀадаха деза керда хоржаргйолча партийни организацес дӀахо йодачи хана.

Иштта собране къамаьлаш дир ферма бригадира Х. Костоева, механизатора Д. Мальцева, отделене управляюще Д. Оздоева, КПСС райкома организационни отдела заведующе А. Вазгиева. Цар дийцар къахьегамхоша даьхача дикача толамех, гуттаьхар дуккха кхоачамбоацараш. Уж сихагӀа дӀадахара тӀаберзабеь соцам тӀайийцар.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

Цунна тешам белар

«Грознефтегаз» яхача управлене коммунистически къахьегама № 2 йолча цеха партийни организаци управлена эггара йоккхагӀа яр я. Укхаза учете латтача 43 коммунистах 37 вар отчетно-хоржамий собране дакъа лоацаш.

Собране доклад йир партбюро секретара Сушко Валентина Михайловнас. Докладчико а къамеьл даьча коммунисташа компрессорий машиниста Х. Болотиева, лаборантка В. Шевяковас, энергетика И. Щербанева, электромонтера Я. Абдулазиева, цеха начальника В. Зарттесова, кхычар а дийцар стабильни йоаца газови конденсат йоаккхача коммунисташа болх иишта баьб.

Цар белгалдаьккхар КПСС членаш керте а латташ, къахьегама коллективаша чакхдаьннача шера толамаш даьха хилар. Отчет еча юкъах цеха подразделенеша стабильни йоаца газови конденсат яьккхара план 105 процентн газ яьккхара план 100 процентн кхоачашъяьй. Халкъа боахама мах бола дуккха а бийдал еннай, кхоьй, электроэнерги, доагор, смазочни материалаш, Ӏаьржа металлаш, оатхалаш.

Шоашкара масал а гойташ, къахьегаш хиннаб коммунисташ компрессорий машинисташ А. Исмаилов, Х. Болотиев, лаборантка В. Шевякова, КИП-а мастер Е. Кочергин, инженер - технолог В. Семехнна. Царга йолча техника, оборудоване ца соцаш болх бу, хьайоаккхеш йола продукци лораю, производственни а къахьегама а дисциплина цар толхаль моттиг яц.

Цунца цхьана собране къамаьл даьча коммунисташа белгалдаьккхар хьокхамаш кхы а лакхагӀа хила йиш йолга. Партбюро а цун секретарь а оарцагӀъала еза предприяте социалистически лахь шерагӀа йоаржаяра, дикагӀа пайда эца беза моральни а материальни а стимулех. Хьадаьр массанена а дӀадовзийта деза.

Иштта, коммунисташа собране дийцар къахьегама а культурно - бытовой а хьалаш тоаде дезилга.

Керда хержача бюрона коммунисташа тӀадиллар коллектива коммунистически кхетам лугга, производственни а технологически а дисциплина чӀоагӀъелга, доагора - энергетически ресурсаш, материалаш кхоам а беш дӀаухийтилга. Керттера дехкар лаьрхӀар шера заданеш а цхьайттаьагӀча пятилетка программа а ханал хьалха кхоачашъелга.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

«Билла боаккхалба Кавказски дукъах чаккхоала автомобильни никъ».

(1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхачалца а СССР экономически социальни дегӀайоалаяра керттера лостамаш).

БУЛЛАШ ЛАТТ КАВКАЗСКИ НИКЪ

КЪУЛБАСЕДА - ХӀИРИЙ АССР. КПСС XXVI съезда решенеш кхоачаш а еш, ди тӀехъ балхаш сихдеш ба Керттерча Кавказски дукъах чакхбоалаш бола транспортни никъ буллаш бола Грузински ССР-ен Къулбаседа-ХӀирий АССР-ен гӀишлонхой. Цхьанхена тӀехьа йоллагӀъяр а йоакхаш лоамагара участкаш хьа а йоахаш, тӀаьш а техкаш, вай ханара дика никъ буллаш дӀахьаьхашкахьа ух уж.

Лоаман наькъа керттерча участкаех я Рокски перевалех чакхйоала автотранспортни топнель. Из тоннель Кавказе эггара а йӀаьхагӀа хургья, хӀаьта цо торо а хулийтаргья бӀаргчача шера транспорт лела. «Главтоннельметрострой» подразделенешна ниппа оагӀорахьара Грузерех Къулбаседа - ХӀирийчерен вӀаьдухьала йоаккхаш латт из тоннель.

СУРТАШ ТӀА: (лакхехьа) Рокски перевалерча автотранспортни тоннела керттерча портана юхе; лохехьа: «Главтоннельметрострой» № 15 йолча тоннельни отрядацара хьалха латта гӀишлонхой (аьрдехьара аьттехьа) — проходчик Б. В. Мегрели, проходчески участка начальника заместитель З. С. Ниппаниндзе, проходчик Е. К. Калоная.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА суьрташ
ТАСС фотохроника.

ГРУЗИНСКИ ССР. «ХӀара балха моттиге кхом беш хила» — из инициатива дӀайолаьй В. И. Ленина цӀерагӀча Тбилисски электровозаш еча заводе партийни организаце.

Завода рационализатораша, изобретателаша, хьалхьа тӀа хьожамхоша, прожектористаша шоай хьинар тӀадерзадаьд бос болча а Ӏаьржача а металлий, бийдала, материалий, электроэнерге кхоа бара.

Производства новатораш лаьрхӀад рацпредложенеш юкъейоалаяра четагӀа укх шера 1080 эзар сом ахча кходе.

Заводе соалха чакхъяьхача организационно - технически мероприятеш торо хилийтай 777 эзар киловатт - сахьат электроэнерги, 660 тонн Ӏаьржа металлаш, дукха хӀама ца эшшаш 29 тонн бос бола металлаш кходе.

СУРТА ТӀА: заводеной центральни лабораторе начальник А. Бедошвили, материалашта нормировани еча бюро начальник В. Иткин, инженер - конструктор Л. Хатиашвили, конструкторски отдела электрически машиний бюро начальник С. Абрамов, керттерча металлурга отдела сварки бюро начальник А. Келаурадзе — халкъа тӀахьожама группа членаш шоаш дӀахо е лаьрхӀача рейда план оттаеш ба.

В. МОРГУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Цхьайтталагӏча пятилетка мулаш

БАЛХА НАХ ЦА ТОЪАЧА ХЬАЛЕ ЭКОНОМИКА ДЕГӀАЙОАЛАЯР

СССР халкъа боахам дегӀабоалабара дьахкагӀа массаза а новкъостал дора болх хьабеш бараш дукхагӀа хулаш хиларо. Хьалха дӀадахача итт шера чухь болх беш бола нах 20 миллиона совгӀа саг дукхагӀа хилар, хӀаьта тӀеххьарча ппе шера — 11,2 миллион. Цунца цхьана уж шераш тӀеххьара лархӀа могаргдолаш дар къахьегалургбола нах дукхагӀа хиларца доалача беркатага хьийжачарех. ЦхьайтталагӀча пятилетке а кхы тӀехьарча шерашка а дукхагӀа хургбола балха нах 3,3 миллион мара хургбац.

Цу тайпара, мехка хьалхашка декхар эттад къахьегама ресурсаш совъйлларца дегӀаккхувлаш хинна халкъа боахам, кхы уж дукхагӀа ца хулача хьале дегӀабоалабе безаш. Вахача нака гӀулакх дара сфира хьадда дегӀайоагӀаш хилар а да теркалде, дезаш: масала, 1979 шера производственни йоацача сферага кхаьчар болх беш болча нахах нийсса ахаш. ТӀаккха, гӀалат хургдац, цхьайтталагӀча пятилетка экономически декхараш, къаьстта аьлча промышленни производство дегӀайоаланре темпаш кхиъ а кхы дукхагӀа в процент лаккъелга, производственни отраслашка къахьегаш бола нах кӀезигдуча хьале Ӏалашде дезалга.

Белгалданкха деза, къахьегама ресурсаш дегӀаьхача шерашка темпаш лакха лоаттае (1970—1979 шерашка хӀара шера 7 процентал тӀех дегӀаьхар промышленни продукци йоаккхилга) торо енна ца Ӏеш, доккха новкъостал дир, хӀанз доккха беркат даьнна йола, лоархӀаме экономически программа кхоачашъе а. Масала, Гаьнарча гӀинбухен, СибарегӀен, Гаьнарча Малхбоален Ӏалама рузкъаш карадерзаде доладир. КӀезига хӀама даьдац аьттув боллашагӀа долча тайпара хӀама хьанхоллаш дола низам нагийта а юкъерча а нах бахаш йолча моттигашка дӀанийсдеш а. Цо торо хилийтар городаш - гиганташ дегӀайоагӀилга дикка лаьгӀде.

Кхетаде деза, демографеца (баха нах дӀа-хьа баларца) юкъаегӀна проблемаш сиха къоастаьуш ца хилар. Цу проблемаех я вай мехка болхлой эшаш йолеи, уж совленна а болеи моттигаш юкъалаш территориальни диспропорци дикка хоалуш хилар. Масала, йоккха экономически потенциал йола Прибалтикера республикашка, РСФСР дуккхача областашка болхлой тоъац, хӀаьта из гӀулакх кхы ледарагӀча хьала тӀа отт бераш дара боарам лоха латташ хиларо. Цунца цхьана хӀанз балха кулгаш тоъаш йолча районашка (Юкъера Ази Закавказье) демографий прогнозагӀа бераш дарца бахаш бола нах дукхагӀа хургба.

МалагӀча торонех пайда эца лаьсхӀа ба вай мехка дӀахо экономически тешаме дегӀаахар Ӏалашдаре? Цу хаттара дола жоп да «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР Экономически социальни дегӀайоалаяра керттерча лостамашка». ЦхьайтталагӀча пятилетка экономически стратеги оттальй уж лакхехьа йийца демографически фактораш ларде а лувеаш. Вокъалдар аьлча, цар къоастабир экономически маневра керттера лостам къаьстта уйла тӀаяхийтай энергетически бийдалеи йоккхий тоьраш йолча малхбоалеи районашта, къахьегалургдола нах дукхагӀа хилийта лаьрхӀача районашта.

«Малхбоалехьа дӀагӀолга» хьатӀадоагӀача итт шера общественни производство тӀагӀертта дегӀайоалаяра керттера лостам ба. Юххьанца дукха рузкъа дӀадахийта дезаш дале а, СибарегӀен, Гаьнарча Малхбоален чоалханерча климатически хьалашка Ӏалама кхоачамаш карадеразделга а промышленни гӀирсаш хьалделга а экономически доккха маӀем долаш да. Вай ханарча технически тарда тӀа Ӏалама кхоачамаш карадерзаделга дукха болхлой эшаш гӀулакх дац. Цул совгӀа СибарегӀен капиталовложенеша шоаш пайдане хилар моцагӀе а хьахьекхад. Малхбузен - СибарегӀен территориально - производственни комплекс вӀашагӀйоалларга а дегӀайоалаярга а 15 шера 50 миллиард сом дӀадахад, хӀаьта цу юкъа цо баь пайда 116 миллиард сом ба. СибарегӀара къахьегама овсарле, мехка кхыча районашчарчул 20—30 процент лакхагӀа я.

Къахьегамен бийдален тоьронаш дика йолча мехка Малхбоалехьарча регионашка (Юкъера Ази, Казахстан) цхьайтталагӀча пятилетка планаш тӀа лаьрхӀад къахьегам дӀалоацаш йола отраслаш сиха хьаьелга.

ХӀана балха кулгаш ца тоъача мехка европейски даькъя тӀеи Уралеи экономика дегӀаккхувларсъл дукхьала йолаш йолча производственни потенциалах дикагӀа пайда эцара, болхлой дукхагӀа эшаргбоацаш предприятеш эргайоахаш тоаяра, технически гӀирсашта Ӏалашгъяра чотагӀа. Керда промышленни гӀирсаш хьаллелга «социдергдаа» укхаза. Вешта кердача пятилетке болх беш бола нах ма хулла кӀезигагӀа а болаш, къахьегама овсарле айяра ӀаерзалЙ еррига а терко. Из декхар хьадда а къьага а хьахьекхад. Керттерча лостамашка. 90 процентал совгӀа йол а тӀаккхеташ продукци къахьегама овсарле дегӀайоалаяра чотагӀа хилийта. Кийча а яь хӀанз кхоачашъе йоланЙ къахьегаш бола нах мукъа а бохаш, цар балхаз доала бераш сон а даргдолаш дикагӀа пайда эцара хьадда йола программаш. Эггара хьалха из я кулг-кара деш дола балхаш (цхьацца йолча отраслашка цул процент лакха я) кӀезигдара программа. 11 миллион болча гӀишлонхоех нийсса ахаш «дӀамига» механизаце кхоачамаш ца хиларах кулгкара хала балхаш деш ба — къаьстта отделочни балхаш. Мехка промышленноста производственни цехашкара къахьегама овсарле «дикагӀйолча дунен стандартий» боараме я. Бакъда, гӀонна долча, эггара хьалха тӀайоттарайоессаяра балхашта яь механизаци 2,5-за эсалагӀа я, цо ӀалаьмаТе дукха болхлой эшаш хулийт гӀонна долча балхашка. Уж болхлой цу балхах мукъа а баьха, овсарле лакхагӀа, алапи дукхагӀа хургдолча балхашта дӀа-хьа нийсбелга — из да цхьайттагӀча пятилетка лоархӀамера социально - экономически декхар.

Экономисташа могаду пенсионераш шерра къахьегама юкъеозара эггара а аьттув болашагӀа дола материальни социальни хьалаш хьаккхолилга. Цу гӀулакха мел эшар долаш да. Вахара хӀанзара боарам, къаьстта унахцӀено лоралраш геронтологенеи карагӀдийнараш тернадича, ха яхаьле а дика къахьегалургдолаш нах дукха ба. ВӀаштӀехьдаьхад пенсионерий къахьегамна безам хургбола дукха а хьалаш. ХӀаьта а къоастаданза дешаш а да цу даькъе. Дуккха а пенсионераш дизза доацача балха деш къахьега раьза ба. Вожаш цӀагӀа хьатӀакхухьаш бола болх бита бакъахьа хеташ ба. Кхетадеш да цу тайпарча хьалашка завода болх яцйобелга чоалхайе гӀулакх долга, хӀаьта дуккхача предприятеш кулгалхоша пенсионерий хьашташ кхоачашду.

Вячеслав КОСТИКОВ,
АПН обозреватель.

Пайда луча наькъагӀа

«Терек» яхача Нохч - ГӀалгӀай мебельно - хьун хӀамаш еча производственни объединене болхлоша ворхӀ бетта план дикка тӀехьхоачашъяьй. Паччахьалкхен планагӀа лаьрхӀачул совгӀа арахийцай бӀаь эзар совгӀа сома маьха нормативно - цӀена продукци. ХӀаьта заданел совгӀа маьхала яьккха продукци а 101 эзар сом мах болаш я. Планал совгӀа ара мел хийца продукци из лакхъяра чотах хьаьь я.

Дукха ха йоацаш кепа а теха арабаьнна «Бийдала», доагора - энергетически, кхыйола материальни ресурсаш кхоара а царех дикагӀа пайда ийбара а бола болх чӀоагӀбара» хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам чӀоагӀа къоабалбаь хьаллаьнаб объединене болхлоша, инженерно - технически болхлоша. Дукха мероприятеш белгалъяьхай цар ихом барам хьурмат даран тӀаерзаяь. Производства эффективность лакхъяра болча лостамагӀа къаьстта дукха балхаш ду укхаза укх тӀехьарча хана. Дуккъал укх тӀеххьарча кхаь шерен ах шерен объединено балха юкъейоалаяьй II поточно-механизированнии автоматизированнии линн, вӀашагӀа а елла керда болх бе йоалийтай 68 технологически оборудоваяя. Дукха мероприятеш чакхъяьхай цехашнарча транспортни балхашта механизаци еш.

«Терек» яхача мебельно-производственни объединене шерра юкъекхувл лакха дикал йолаши производственни бокха пайда беши йола материалаш. Царех да полуэфирни лакаш, текстурни кьахат, термопластичнати тьЙ термоклей, гарнитура керда тайпаш, кхыйола материалаш. Цар хьеш йола продукци дукхна дикагӀа а хулийташ, лакхъю производстве эффективность.

ДикагӀйола технологи производствана юкъейоалаяра даькъе а дика аьттув боалаш къахьегаш ба мебельщикаш. Синтетически шпон дӀа а йохийташ хьае йолаьй мебель, хӀаьта мебела маьженашта облицовка ю термопластични клейца. Дикала цхьоалагӀча категорех корпусной мебель хургйолаш отделка е йолаьй. Уж балхаш дарех арахеца мебель дукха дикагӀа а чӀоагӀагӀа а хул. Духхьал дӀадахача шера арахийца полированни мебель 14,2 миллион сома маьха хилар 1975 шера арахецаш хиннар 9,3 миллион сома маьха мара ца хиннача. Объединене предметни а технологически а специализаци яьй производствана. ЦхьоалагӀча филиале корпусни мебела эшаш йола фасадаш хьае йолаьй, облицованни щиташ арахеца йолаьй. Шеръяьй арахецача мебела ассортимент.

Уж а кхы а балхаш деча хьинаре дакъа лаьцад объединене рационализатораша. Духхьал дӀадахача шера цар кийч а яь производствана юкъейоалаьча рационализаторски предложенеша шера беш бола пайда 141 эзар сом да.

Производства эффективности балха дикала лаьх а еш, арахеца продукци дукхагӀа, дикагӀа, дӀадодар кӀезигагӀа долаш хилийтара тӀатӀертта къовсам лоаттабеча «Терек» яхача производственни объединене цехашта филиалашта юкъе укх шера цхьаккха а бетта кхычарга хьалхара моттигаш дӀаккхайта яц Бондарев Николай Александровича кулгалдеча цоллагӀча филиала. Осмаев Ӏаьла Лемаевичи Кнутаев Виктор Анатольевичи керте латтача участкай коллективаша, М. Алдамировас кулгалдеча смена болхлоша.

«Професcех дикагӀвар» яха сийлен цӀи яккхара тӀехьара социалистически яхь а шерра лелаьй мебельщикашта юкъе. Цу яхьа условеши тӀанйца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачаш а деш, из сийлен цӀи яьккха итташ болхлой ба «Терек» яхача мебельно-производственни объединене. Царех я станочница Н. Ильина, отделочница Н. А. Арепьева, шлифовщица А. А. Шаповалова, электромонтер А. П. Колобов, букнеровщица Э. Астамирова, прессовщица М. Хаджимурадова, комплектовщица В. Рынова, кхы дукха бараш а. Шоаш хьаеш йола продукци цхьаккха тайпи бран ца нийсйолийташ арахецарал совгӀа, хӀара сменагӀа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар.

Дерига технико - экономически хьокхамаш тоа а деш, производства эффективность лакхъяра бокха лоархӀам болаш гӀулакх да бригадни методах къахьегам вӀаштӀехьбаьккхе йола коллективаш дукхагӀа хилийтар. Из кердадар эггара хьалха шоай балха юкъедоаладаьд объединенерча цехашта, филиалашта юкъе яьржача якъе хадлаза хьалха латташ хьайоагӀача ШоллагӀча филиала коллективо. Укхаза вӀашагӀъеллай бригадирий совет. Цу юкъе боагӀа шоай балха тӀа бокха опыт йолеи коллективе лоархӀаши сийлеши болеи бригадираш. Кердадараш балха юкъедоаладара совето методически а организационни а новкъостал цу бригадашна. Иштта цо гӀо цу болхлой квалификаци лакхъяйтара, наха юкъе кхетама болх бара. ТӀанйца декхараш мишта кхоачашду хьожаш бригада беча балха тӀахьожам лоаттабу совето. Иштта цо тӀагӀертта къовсам лоаттабу дикагӀйола опыт шерагӀа йоаржаяра, къахьегама овсарле лакхъяйтара, къахьегам дикагӀа вӀаштӀехьа а бовккхаш керда техникеи дикагӀйола технологии производствана юкъекхувлийтара, къахьегамен производственни дисциплина чӀоагӀъяра.

Эггара хьалха бригадни формагӀа къахьегам вӀаштӀехьа а баьккха болх ба йолаеннарех я шоллагӀча филиале Л. Таценко, М. Амаева, М. Фомина, А. Юсупова, З. Ценова, Н. Морозова, М. Чумакова, В. Воробьева, кхыбараш керте латта отделочникий, обойщикий, станочникий, шлифовщикий, сборщикий, кхыча професcех йола бригадаш. Ерригаш а бригадни подрядагӀа къахьегаш пхийтта гертта коллектив я укхаза. Юкъера лаьрхӀача хӀара сменагӀа нормаш 150—180 процент кхоачашъю цар.

ЦхьайтталагӀча пятилетка хьалхарча шера план Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 64 шу дузача цӀейта кхачалехьа кхоачашъе шоаш тӀанйца социалистически декхараш тӀехкхоачаш а деш, хӀанз ноябрь бетта чотах къахьегаш я цу бригадай коллективаш.

В. КОСТОЕВ.

Вай вахара хьисап

КЪАХЬЕГАМХОЙ ВАХАР ТОАДЕШ

Йоазаргйоацаш эргаьннай тха юрт. Дошлакъий - юрта Совета территоре тӀа 7500 саг вах. Юкъера шиъ, цаӀ бархӀ шера деша школаш я. Хьайбаш лелаьу специалисташ кийчбу тха совхоз - техникумо. Укхаза очно а заочно а отделенешка хӀара шера дешаш 1200 саг хул.

Тха юртарча школашка а юртбоахама техникуме а дийшачарех дика специалисташ хиннаб, царех дукха бараш доккхача гӀулакхашка ба. Иштта тхацига дийша ва юрта боахама Назрановски управлене начальник, райсовета депутат Сагов Махьмад-Султан, цун воша Ӏумар ветбалхахо ва. Дошлакъий юртара школа йистелькха ба СССР Лакхехьарча Совета депутат, ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» завода токарь Дзарматов Муса, КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома член Сагов Йоакъаб, кхыбараш.

Паччахьа хана ерригача ГӀалгӀайчене а цхьа школа мара хиннаяц. Кхо класс йолаш хинна цу ханара школеи хӀанзара образовани луш яри шоайла цхьаккха а дича а нийсъе йиш йолаш яц. Хьалхарчи школе массехк истоли гӀанди мара кхы оборудовани хиннаяц. Цу школашка болх бераш дика фанатикаш хиннаб. Ӏилман ларда тӀа знанеш луш хинна яц. БӀаьхий бараш а къебараш а къестабеш хиннаб.

ХӀанзара школа сийрда, сапаргӀата я. Сага вахара мел эшаш йола знанеш лу цо. Хьалкхебу лакха знанеш, гражданственность йола. Даймохк безаш бола кагирхой. Тахан школе болх бечарна юкъера бараш лакхера образовани йолаш ба.

Паччахьа хана йоаккхача юрта чакхваьлча а эрсий меттах а кхеташ, наьхат Ӏодеша хоьш вола саг лаха хала хиннад. ХӀана гӀалгӀай мехкарий Ф. М. Албогачиева, Т. О. Оздоева, кхыбараш ба юкъерча школе эрсий мотт бераштa хьехаш. Тха юртара дуккха а мехкарийи кагий нахи дешаш ба мехкарча вузашка.

Халкъа Ӏаьдало хийцад тха юрта сибат. Итташ улицаш товяьй, наькъаш даьхиад, дуккхача цӀеношка газ чуйиллай, хӀана чуоллаш а боахк. Иштта, хӀара цӀагӀа электричество, телевизораш я.

Вахар хӀара дийнахьа тоалуш хилара дувцаш дола масалаш дукха а доаладе йиш яр. ДӀа-хьа мел хьежача гуш дар Октябрьски революце хилар бахьан долаш хьакхелла да.

Къахьегаш болча наькха хадданза йоакхо еш йолча вай партена, правительствана доккха баркал йоах тха юртахоша. Вай вахар кхы а тоадара царех хӀаране ше волча участие ниэ ца кхобеш хьинаре къахьег.

М. ЦОРОЕВ,
халкъа депутатий Дошлакъий - юрта Совета председатель.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА — ЛЕРТТIА ЙОАКХО

Вай мехка беррига къахьегамхой а санна, Наьсарен района юрта боахама къахьегамхой КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачашъяра, юрта боахама продукци дуккагIа яккхара а пачхьалкхенга йоахкара а йолча Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха тIагIертта болх беш ба.

Укх шера дикагIа вIаштIехьдаьккхая лоацагIча хаьнен чуйица даьлар ка бола ялат. Гектара тIара юкъера лаьрхIача плана 16,2 центнер яккха йоагIача 21,3 центнер чуйицар. ДIадахача шера хинначул гектара тIара 2 центнер дуккагIа даьлар ва бола ялат. Эгара дикагIа хьийкъар гураха дийна ялат «40 лет Октября» яхача совхозе. Юкъера лаьрхIача гектара тIара 23 центнер яьлар. «Экажевский» совхозе 22 центнери совхоз-техникуме 21,8 центнери яьккхар. ХIанз района совхозаша пачхьалкхенга ялат доккхара плана шозза тIехкхоачашъяьй, из кхы а дIалуш да.

Гураха дийна ялат чуэцача а из дукха хьувкъадеча а толамаш даьхар кхашка болх бераша тIагIертта къахьегар бахьан долаш.

«40 лет Октября» яхача совхоза Шибилов Суламбик бригадир волча шоллагIча бригадо плана 16,4 центнери тIаьйица дехкар 19 центнери йолаш 439 гектара хIаранена тIера юкъера лоархIаш 28,3 центнер яьккхар. Плани дехкари цу бригада сиякха долаш Доланха-Юртарча отделене (управляющи Акиев Уматгири) 120 гектарах хIаранена тIера лоархIаш 24,1 центнер яьккхар.

Цу совхоза комбайнера Хадзиев Iийсас укх шера 294 тонн ялат арда плана йолаш 779 тонн аьрдар.

Ялат оардача доккхий толамаш даьхад комбайнераша «40 лет Октября» яхача совхозерча Кантышев Iийсас, Чумаков Юсипа, Барийнхоев Ахьмада, «Назрановский» совхозерча Келоев Бахьаудина, Оздоев Уматгире, Амхадов Дауда, Аджигов Хьажмурда, кхычар а.

Белгалдаккха деза ка бола ялат сихагIа чуйица даккхара тхона доккха новкъостал дир Наурски Гудермесски районий механизатораша. Оаха дег тIара баркал ях царна.

1981 шера ялат даккхара хьалхара этап чакхъяьннай. Района юрта боахама эха хьегамхошта хьалхашка латт цIенхашттан бехкаккхамен декхараш. Хьалхедаьча ялата, хьайбашта доакъар Iалашдара, 1983 шера хургболча хьувкъама ма мотта йоакхо е еза оаха.

ХIанз гураха дийна хиена ялат чуйица даьнад, мукъадаьнна лаьтте эзба аха деза. ЙоагIаш йола органически минеральни удобренеш а тайса. Цхьан шерара доакъара баьцаш, силоса йийжа хьажкIаш, ноартолаш, генараш, ялата йийна хьажкIаш, шекара свеклаш чуйица яьпна лаьтташ кийчде деза гурахьа ялат дIадера. Уж деррига балхаш цхьан хана дедезаш да. Уж лоархIаме балхаш деча тха кхоачамбоацараш а да. Цкъа-дале, эзба лаьтта оахилга ледара лел, хIанз а тIехьа дукха дола кхаш чах мукъадаьхадац. Август бутт юкъенховчаш ча тIера дIадаьккха лаьтта районе 8277 гектар яр. ХIаьта кхы а цхьа эзар гектар гаргга чах цIенъяьна я. Из болх ледара лел «Экажевский», «Назрановский» совхозашка.

ХIаьта цIендаьча кхашка дукха ча дутт. Из бахьан долаш ча дов. Цудухьа аргIаш даьча хьаIайна ча гектара тIера юкъера лаьрхIача 5,4 центнер мара хиланзар. ХIаьта «Экажевский» яхача совхозе — 3,4 центнер мара хиланзар. Кхы дикагIа латтац из гIулакх вокх совхозашка а.

Кхай тIа аллийса чаьи кIа хьесккачара юкъаши оахам дича тIехьаахьа мара садац. Из оахам тIа дита йиш йолаш дац. Лаьтта хийца оахилга юкъаьэ чах мукъа ца дахаро меттел тракторийпари дикача хьала тIа ца хиларо а. Лаьтта оахача 121 трактора 78 мара болх булургболаш яц. Духхьал цхьан «Назрановский» совхозе 21 трактор я болх булургболаш. Цхьайола тракторш тоеле ца хидарах, вокхаш трактористаш ца хIиларах латташ я. Цудухьа районе аьха лаьтта кIеззига да — август юкъе кхоачаш 2913 гектар. Царех гураха ялат дIадера 1644 гектар, эзба — 1269 гектар. ХIаьта аха дезар дукха лаьтта да — 25792 гектар, цох 10000 гектар гураха ялат дIадера а оахаш. ХIаьта вокх эзба оахарга.

Лаьтта ахара гIулакх во латт «Назрановский», «Экажевский» совхозашка.

Директораш, инженераш, агрономаш, кхыбола специалисташ оарцагIбовла беза уж кхоачамбоацараш дIадахара. Лаьтта ахара тракторш араяха еза, хIара трактореста хаьдда йола задани а луш. Дика болх баьча трактористашта премеш тела еза.

Гураха дув ялат дикагIа хьувкъайтара цунна хьалха хиина культураш йоагIараш хила еза. Иштта я хьажкIаш, генараш, шекара свеклаш. Уж шоай хаинахьа чуэца еза гураха лерттIа ялат дIадера.

Цул уйла яц совхоой кулгалхоша «Назрановский» совхоза бераш кара дIанйкхача. Цар силос йоллац хIанз. Ялата йола хьажкIаш генараши чуэца доладелча цар из болх бе мишта кхуврга хоеш диц. ХIаьта уж культураш сентябрь бетта чуэца йолаергья.

ДIадийнар хьувкъадара эшар фуд аьлча, из да дIадуйи дола фу дика хилар, хIаьта цу хьакъехьа цIенхашттара кхоачамбоацар да. ДIадуйш дола ялата фу кхоачам хиллал да района боахамашка, бакъда из хIанз а тIида ма доагIара кийчдаьдац. 10 август тIехкоачаш кондиционен фу цхьа центнер кийтъаь яцар «Назрановский», «Мален» яхача совхозашка, совхоз-техникуме. Хьаттаишара болх во вIаштIехьбаккхар бахьан долаш. Ялат цIендеча машинашка лерттIа болх ца байтарах, юххера боахамий кулгалхоша боагIаш бола теркам ца барах да из.

Укх гаргарча деношка кийчдаь даккха деза деррига дIадуйш дола ялата фу.

ХьажкIаш, генараш, шекара свеклаш шоай хаинахьа чуйица яхара болх вIаштIехьбаккха беза. Из де лерхIаш техника, тараза боахам, транспорт, кхидараш Iалашде деза.

КIеаига хIама дац доакъар кийчдеча, хьайбай помещенеш цу чура оборудовани тоеча де дезар а.

Района юрта боахама болхлошта хIана хьалханиха латтараш чоагIIа чоалханеи бехтоихамен декхараш да. Уж кхоачашдара оарцагIбовла беза боахамий кулгалхой, юрта боахама специалисташ, кхашкара а фермашкара а болхлой.

С. САГОВ,
Наьсарен райисполкома юрта боахама управлене начальник.

ДОЗАЛ ДЕХЬАРА

ФРГ. Империализма геттара а сихдаь дIадоладаьча, дийна мелдолча хIаманна кхерам тIаоттача, зуламе герзаш хьаделга хьадда духьале ю шекхья нхетаи болаш мелдолча адамо.

СУРТА ТIА: европейски континенте американски керда юкъерча гаьнал ракеташ дIанийсъяра США-и НАТО-и планаш кхоачашъяра духьала, герз дIадаккхара тIехьарча къоасане вах тIаьхехаш Изерлон яхача малхбузенгермански городе хиннача демонстраце чуэвар бахача кьахьа масса а тайпара хьалхаш.

АДН — ТАСС сурт.

«Грозтрубоводстрой» треста СМУ-2 гIишлошхошта юкъе башха-дика толамаш доахаш бола комсомольцаши кагирхойи дукха ба. ХIанз уж Урус-Мартанера больничин комплекс хьалъеш ба. Цига къаьстта дика къе а хьегаш, социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъьяьна я штукатур, коммунистически къахьегама ударник Аушева Минеси. Цхьа смена дIалхийтад цо цаIх ахк норма кхоачеш ца еш.

СУРТА ТIА: штукатур М. Аушева.

В. ДЗИСЯКА сурт.

БАРТИ ЦХЬОАГIОИ ХИЛЧА

Дуккхача шерашна дика къахьегаш хьайоагIа Назрановски района «40 лет Октября» совхоза № 3 йола шурий-товарни ферма коллектив. Укх шера ялх бетта доккхий толамаш дахарах коллективана елар приемники 1000 сом премии. Дика хьонхамаш даьхад цо ворхI бетта а. Цун сийна конторе хьалхашка урагIъяхийта ЦIе байрахк пгIа.

Iуйрийна ялх сахьат даьннадар тхо цу ферме кхаьчача хана. Доаркаша доахан детташ бар. Аьхка хьайбаш лоаттадеча моттиге бар уж. Массехк механизатор вовлар тракторашца ферма ков цIендеш. Цига нийсбелар тхона ферма заведующи Аушев Iаьла, зоотехник Албаков Iалихан.

— Мишта вIаштIехьдаьннад шун уж толамаш даха аьнна даьча хаттара Аушева жоп лу:

— Тха фермера болхлой халонех ца кхераш, къахьегама тIера болаш, хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара беррига шоай хьинар оарцагIдаьккха болх беш ба. Цар иштта къахьегарах толамаш а доах. КПСС обкома бюрос, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо 1981 шера январь-июль бетташка хьайбай продукташ дуккагIа яхараи кийчъяраи духьа республике лелаьча социалистически яхье котъяннарг а лаьрхIа Сийлен улта тIа яьккхай тха шурий-товарни ферма коллектив. Цул совгIа укх деношка цхьаькха а совгIат хиннад тхона. Хьайбаш толаме Iаитар дахара, 1980/81 шера Iан замалахьа хьайбай продукташ дуккагIа ялхараи кийчъяраи тIехьа лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогаш котъяннарг а лаьрхIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота еннай тха совхоза. Цу совгIатах а тха дакъа доал.

Бакълув ферма заведующи. Укхаза детташ да 170 совгIа бежан. ВорхI бетта дIалаьрхIача дерригача довхаигара яьккхай 3188 центнер шура планах 2723 центнер йолаш. Планал совгIа пачхьалкхенга еххай 437 центнер шура. Еррига дIаенна йола шура цхьоалагIча сортагIа я. ХIара кхоабача Iаттагара укх шера яьккхай 1706 килограмм шура планагIа 1290 килограмми шера 2250 килограмми йолаш

Ийс доарка я укхаза къахьегаш. Къаьстта хьинаре къахьегаш хьайоагIа укхаза Дзаурова Мадинат. БархI шу да цо укхаза болх бу. Бакъда, цу лоацдача хана цун вIаштIехьдаьннад шоай совхозе а ерригача районе а шийна цIи дIаяхийта. Ше болх бе йоладеннача хьалхарча шера дене планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдеш хьайоагIа из.

Из дика говзал йолаш доарка я. Цун къахьегам белгалбаьккхаб Къахьегама Сийлен III степени орденаца, иттлагIча пятилетке ударник яха знак ялараш. Из я тIахьожама поста член, йоакхагIйола доарка. Цу декхарах а дикка лоархIаю, шийна тIадилла моллагIа гIулакх тешаме кхоачашду.

Дика толамаш даьхад цо укх шера а. Цо социалистически декхар тIаийцад хIара кхоабача Iаттагара 3900 килограмм шура яккха аьнна.

ХIара кхоабача Iаттагара ворхI бетта цо яьккхай 2113 килограмм шура, шера плана 2350 килограмм йолаш. ХIара Iаттагара дийнахьа йоакх 8—9 килограмм шура.

Цул дукха тIехьа ца бусаш къахьегаш хьабоагIа доаркаш Дзауровгiар Долатхани, Хьаваи, Милихани. Цар а декхар тIаийцад шера хIара кхоабача Iаттагара 2700 килограмм шура яккха аьнна.

Доахаьна дика Iунал деш хьабоагIа скотникаш Кодзоев Iалихан, Дзауров Абуязит, Кодзоев Илез, кхыбараш. Iуйрийна доахан деттача хана аьта моша доакъар хьайбашта дIадулаш бар уж.

СалоIача ЦIеча уголоке йоаллаш яр денна распорядок, доаркай дежурства график, цар а, совхоза а, района а социалистически декхараш, плакаташ, лозунгаш. Радиовага хьежжа кхоаб доахан.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша йоагIаш йола йоакхо ю хьайбаш леладерашта юкъе социалистически яхь йоаржаяра. Ферме традици а хиена дIаэттад опыт дIа-хьа йовзийтилга, тIехьабусарашта новкъостал делга. Яхьа юкъе ца водаш цхьаккха саг вац.

Оамал хиена дIаэттад шоайла тIахьожам лоаттабелга. ХIара кхаь зийнахьа итогаш ю. Хьайбаш леладерий къахьегамцара безам совбаккхара шерра юкъедоаладаь леладеш да моральни материальни хьалаш. Цу гIулакхо тIа-тIа дикагIа болх байт.

С. АЛИХАНОВ.

ВАЙ ЗАМАНХО

Маринай ираз

Юкъерча дегIара, хьатаро герга юхь а йолаш, кIай халат а духхаш яр Марина больницерча палате эгара хьалха сона на ийзача дийнахьа, городе Орджоникидзе медицински институте дешна эгIаш студентий группаца больнице практике из еннача хана.

Массехк шу даьлча сона бIаргаийча Сунженски района больнице болх беш йола къоне берий лор Алмазова Iумарий Марина йовза а езалла а кхийшадар больница коллектива а юрта бахача наьха а.

«Балхах кхеташ, кердадар довла гIерташ, хьехар дIаэцеш я», — оалар цунах цуша болх беча лораша.

Къаьстта чIоагIа раьза яр цуна больница берий консультаце заведующи, РСФСР заслуженни лор Анихманова Евгения Арсентьевна.

ЛерттIа болх беш боацача, говзал кIоаргга Iомае лоаш боацача болхлошта раьза хилацар Евгения Арсентьевна, Марина царех яцар. Цкъа аьннар кхы хьалхадаккха ца дезаш дIаэцар цо. Цудухьа шин лора юкъера доттагIал тIехь - тIехьагIа чIоагIлуш хьадениад. ЦаI кулгалхо яр, вож — мутIарера болхло, бакъда вIаши белаш, дIа-юха дувцар кхетадеш бар.

— Са доккха ираз хилар вахаре эгара хьалхара гIа баккхе со йолаеннача хана Евгения Арсентьевнаца — йоккха опыт йолча, шийн дикача гIулакхашна наха хьалхашка сий даьккха йолча, цIена дог долча лораца болх бе йиш йолаш хинна, — йоах Маринас, нийсса са йоакхо еш хулар из харцахьа даьчоа гешт дацар, бакъахьа хIама дича хоастайора.

...Цкъа бархI бутт мара балаза йола йиiиг — Фатима хала йолаш больнице йоалайир. Во са доахар, цка беттабалар хоалуш дацар, бIарг хьалакха магацар, шина а оагIорахьара пехкаш цIувзаш яр. Цхьаькха маьни хьоас моган дацар бер. Лоацца аьлча, дарба ца деш дукха гоаьвр йиiиг. Цу хана лорашта а халадар из цу лазарах ерзаргья ала.

БIарчча дийн-бийсен лаьккхар Маринас йиIига йистера дIаяла йиш йоацаш. Юкъ-юкъе са ца доахадуш ясар, тIаккха искусственни са доахийтар, эгара эффективнегIа йола молаш еттар. КхоалагIча дийнахьа ховделар йиiиг ерзае могаргдолга. Шин кIира кхы даьлча Фатима ерза а яь цIайнгар. Цул тIехьагIа дикь шу даьлча шаьра мот а Iомаваь вIалла лазар ца хилча сания йиза басилташ а йолаш Фатима шийна мархIа ийккхача бакъдар аьлча, из деррига дага а деха бIаргашка хиъ эттар Маринайна.

Цу тайпара бийсаши денош дуккхаза а хиннад Маринай берий лор йолаш итт шера болх беча хана.

Республика укхацIенои Министерствас Грозненски кхоалагIча поликлинике берий консультаце заведующа хьожаю М. У. Алмазова. Болх беш цхьа-ши шу даьлар. Кердача моттиге а йизар Марина.

Цкъа бераш доаладеш поликлинике баьхкача кхалнахах цхьанне хаьттар:

— Тахан берашка хьожар малагIа лор я хой шоана?

Из дIахезача, юхе гIолла дIатIехйоалача медсестрас жоп делар:

— Тахан чIоагIа дика лор я.

Хаттар даь кхалсаг бокъоца кхетанзар.

— Доктор Алмазова я тахан берашка хьожар, — тIатехар медсестрас.

Цул тIехьагIа цхьа юкь аллалца дIа-юха а эцаш лор хестаеш къамаьлташ дир кхалнаха. Безаме, Iинерза йола лор Алмазова дукха еза коллективе. Сих а ца луш, чIоагIа уйла тIаяхийта увахочунга дьожаш, лазара корта къоастабеш, цул тIехьагIа доагIаш дола дарба бера деш йолча лоро сий ду берий даьша-ноаноша а.

Цкъа поликлиника керттера лор дукха ха яккха отпуске яха езаш гIулакх нийсделар. Цунна метта болх берг бола саг лохаш дукха уйла е езанзар — из гIулакх М. У. Алмазована дIатIадиллар. Иштта бIарчача шера поликлиника керттерча лора декхараш кхоачашдеш хилар Марина.

Наха деча гIулаккага баргIдаьиначох вовхий веш хиларга, массе хана нахаца волеш, царна эшаш хиларга диллача, лор кхьбирел ираз долашагIа ва аьлча хари хургдац. Бакъда, лора кхыбарел халагIа да болх бе, оттаьлча хана болх а баь ший цIагIа чувеча а поликлиникерча гIулакхех «кIалхара» валац из. Цунга кхайка тарлу моллагIча хана а.

...ЦIа леладе а дезаш гIулакх де а ма дезий. Дукха проблемаш ма хулий кхалсаца болх белгаш цIагIара гIулакхаш кхоачашделгаш цхьана леладе дезача хана. Уж хул Маринай а: йиiига Лаурай дегIалгIа шу мара дац, мар бIарчача дийнахьа балха хул.

Дуккхаза яйнай сона Марина цIагIа дезала юкъе. ЦIагIара лостам — йоагIйоагIача латта цIагIа лелаю хIамаш, цIено, цхьаьца хIамех кулг тохаш лела цIенкана — из деррига а цун оазалца, цун лора говзалца тарлуш да.

АргIанарча специализацех чакхъяннчаул тIехьагIа лор - физиотерапевт йолаш болх бу Маринас тIехьарча хана. Берашта дарба делга ше дитад аьнна хетадалар кхераш санна йоах цо:

— Берий лор — из сай керттера а цIахиха ютаргйоаца а говзал лоархI аз.

Маринас общественни балха юкъе а хьинаре дакъа доац. На комсоргилла, профкома членалла хийржай. ХIанз я из — дарбан средствашта планировани иран уж дикагIа дIайийсъяран йолча комиссе председатель, профсоюза комитета ревизионни комиссе председатель.

Массехк шу хьалха Москве хиннача берий лорий Ерригсоюзни съезде вахийта вай республикагара хержача кхаь делегатах цаI М. У. Алмазова хиннай. Цена болх беш, хьаьнала къахьегаш из хилара дола тешал да цунна енна Ленински юбилейни медаль, тийша «Социалистически яхье котало яьккхар» яха значокаш, сийлен грамоташ. Из коммунистически къахьегама ударник я.

Тха къамаьл чакхдоалаш Маринас аьлар:

— Лорал тесса леладе йиш йолаш гIулакх дац. Болх беза, цунах дика кхеташ хилар, хьалаьца гIулакх дезаш а цIена чакхдоаккхаш а хилар — из да керттера дар.

С.-Г. КОТИЕВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ХАЛКЪИЙ ХЬАШТАШТА

Дерригача дунен тIа боккха теркам тIабахийтаб КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев вежарашха йолча партейи пачхьалкхений кулгалхоша Крыме вIашагIкхийтта хилара. Уж доттагIалашха вIашагIкхетараш дика традици а хиина дIаэттад, социалистически мехкаша массе а оагIорахьа цхьана къахьегилга дегIадоаладара, чIоагIдара, дагарадар вIаши довзара геттара боккха лоархIамболаш а да.

ХIанз итт шу да. 1971 шера денз хIара аьхия Крыме переговорий истола тIа а хайша хIама хьалара плани, дунен халкъашта юкъера кхохкам лаьгIбара цхьане никъ барен вежарашха долча халкъаша вIаши цхьана гIулакхаш дарен эгара хьалха къоастаде деза дешаши проблемаши юваца а къоастае а.

Укх шера Крыме хиннача вIашагIкхетараша гучча дIа а хьенхар, бакъ а дир. «Руде право» яхача чехословацки газето белгалдеш ма хиллара, переговорий накъаца, КПСС XXVI съезде Л. И. Брежнева майрре а цуйца цхьана йназа йоагIаш а оттаьча инициативай ларда тIа дунен халкъашта юкъера чоалхане проблемаш къоастаяра долла хIама де социалистически мехкий бола лоIам.

Машар лорабари чIоагIбари чIоагIа хьашт да социалистически мехкий халкъашта хиина ца Iеш деррига дунена а. Дунен халкъашта юкъе геттара бокхача лоархIаме болаш да машаре боахам буллаш социализма мехкаша дахха толамаш а. Вай ца дезараша фуннагIа дувце а социализма моастагIий мелла чIоагIа эгIазъухе а бехьлар бакъдолча дус: «ВIаши экономически новкъостал дара Совета членаш долча мехкаш (СЭВ) хила а хиннад, долаш а да дунен тIа эгара чIоагIагIа дегIадоагIаш.

Социалистически строй тоалашагIа хиларах пайда а эцаш, шоай йиший ларда тIа, вIаши цхьана къахьегарца оагIув а луваш, уж дикка дIахьалхадаьннад боахам дегIабоалабеча. Лакхъьяй шоай экономически Iилманехнически потенциал, халкъий вахара материальни культурни хьал лакхлаьд. Къаман доход бIарчча хьайницача СЭВ мехкашка 1970 шера хинначул 1980 шера 66 процент лакхъелар, хIаьта валови промышленни продукци — 84 процент. ДIадахача итт шера Совета членаш долча мехкаш хIама ца эшаш шозза хьалха лаьлар дегIаьхкача капиталистически пачхьалкхений къаман лоходи промышленни продукции тIанхетара хьакъехьа.

Крыме вIашагIкхетарех социалистически мехкашка дуккха дувцача белгалдоакkх вежарашха йолча партештен мехкаштен юкъера бувзамаш шердара геттара боккха лоархIамболаш идеологе хьакъехьа цхьана леладу гIулакхаш хилар. Уж дIахо дегIадоаладари чIоагIдари хIанз шозза дуккагIа эшаш да антикоммунистий моастагIал долча кампанештен идеологически диверсанташи лелараштен хIама тохара.

Социалистически содружества цхьоагIо йохае ца гIертачаш цIаккха а хиннабац социализме моастагIий. ГIаьчоагIа хача хана кьаьстта хьайнаб уж Польше. Крыме переговораш еча хана. Язду «Трибуна люду» яхача газета тIа: польски оагIонтара хоам бора Польшана тIалаттача кхерамах, мехка стабильность меттаотталра новкъа етача хьалахи халонехи.

Социалистически мехкий гIулакхашта юкъе лелха гIертилга гуш дар. Из да ма-ра ала йиш яц Польша чурча хьала хьакъехьа дукха ла йоацаш США конгресса викалий палато тIаийца резолюци. Советски Союзо бIарчча хьаллоац цу деша хьакъехьа ПНР-о лаьца позици. Кхыча пачхьалкхений чурча гIулакхашта юкъе лелхара цу тайпара йолча вицеша кхы а вогIча оттаду хIанз кхохнадена латта дунен халкъашта юкъера хьал.

Крыме вIашагIкхетараш долча хана белгалдаьккхар 70 шераш тIаькхоачача хана Европа кхохкам лаьгIбалара моттиг а хиина дIаэтта хилар. Из хIанз а могаргдолаш а дунен тIара политически климат кIаьдъяра йола стимулаш яла. Цунца дуваленна «Берлинер цайтунг» яхача газето белгалдоакkх Европана эшаш арсеналаш американски герзаца кхы тIа хьалйизар, цун эш масса тайпара герзаш, эгара хьалха ядерни дар а долаш, доазув оттадаьи хьаделга социал деш хилар, яхаш. Европана эшац тIема кхоачам лакхбелга, цунна эш из лохбелга, мехкаше вIаши пайдане дола гIулакхаш делга.

Цу доллача хIамана ноькъарле ю дунен халкъашта юкъера хьал кхохкадаларо, герз дIахо а Iоадеш хиларо, дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка империализма нийзаша искусственно оттаеча ца тешарен моастагIалеи атмосферо. Капиталистически пачхьалкхений керда агрессивни группировкаш хьае а къахьара ираш, эгара хьалхарча аргIана НАТО а еш, шерье а гIерт. «Руде право» белгалдоакх «США-я НАТО-и американски ракеташ Европе оттаяра тIеерзаль планаш кхоачашййча кхерам оттаргхилар социалистически мехкий кулгалхоша дIахайталга. Уж планаш кхы а зуламегIа я шено йоацаш Малхбузен Европана хьожая йола нейтронни бомбаш хьае американски администраце яьча решенена тIагIолла».

Ядерни катастрофа хилара кхерам кхы а бокхагIа бу нейтронни герзо. Дукха нах боабара хьакъехьа эгара а кхераме герз да из. Из лаьрхIа да нах боабе, материальни рузкъа гIаьххьа а дусаш Iилмахоша яхачоагIа, из герз техача тIехьа тIайоагIа тIехьенашта геттара зуламе хургдар. ТIаикха кхетадеш да из герз хьаде США президента Рейгана аьча решене дерригача дунен тIара нах эгIазбагари чIоагIа духьалхилари. Из герз хьаделга гуччахьа могадаьд духхьала цхьан Пекина.

США-с ШЕ АЗЕ «ХУЛГА» КАЧТОСС

ВIашагIкхийттача Штаташа ше «юкъе хулга» качтосс Азей Тайхача океана бассейнен эгара тайп - тайпарча мехкашта. «Вашингтон пост» яхача газето цу хьакъехьа хьаккхашта йоах: «Эхь а хулаш Сайгонера яйддачул тIехьагIа кхы а хьакъаштагIа азиатски сцена тIа йоала гIерт США».

Вашингтоно дIадоладаьча цу авантюри ловзара юкъе керттера моттигаш лоац американски арахьарча политически ведомства доккхий чинаш долча нахи США конгресса кулгалдеча деятелаши. ХIанз укх сахьата цу региона тайп - тайпарча мехкашка цхьан хана лелаш ба США пачхьалкхен секретара заместитель Дж. Бакли, ООН-е США массаза дола викал Дж. Киркпатрик, кхыча мехкашкарча гIулакхий хьакъехьарча викалий палата комиссе председатель К. Заблоцкий керте латта американски конгресса делегаци.

Цу визитераша чулаьцача мехкашта юкъе да АСЕАН, АНЗЮС яхача группировкай членаш (Малази, Таиланд, Филиппинаш, Сингапур, Индонези, Керда Зеланди, Австрали), хIаьта иштта Инди, Бангладеш, Непал, Шри Ланка, кхыдола а дIа ца яхийтта мехкаш. Кхыдараш ца дийцача а вашингтонски эмиссарий тайп-тайпарча мехкашца долча гIулакхий хьакъехьа юкъара цхьа хIама да: цу мехкашта рейгановски администраце антикоммунистически уйлаш кечйохкар, уж Советски Союзаца, Вьетнамаца, Кампучеаца, Лаосаца эгIаде, кхьанара, дIайоалаш латта союзаш меттаоттае, керда араш вIашагIтоха гIертилга.

Из деррига а Вашингтона эш шийн гегемони оттаяра. Масала, АСЕАН яхача группировка членаш долча мехкий ерригача столицашка чакхваьннача Бакле камаьрша дош делар царна кхы а дуккагIа гера лургдолаши кхыдола тайпа тIема новкъостал дергдолаши. Керда агрессивни авантюраш кийчъеш, Вашингтоно гуччахьа лерхI кхычар кулгашца тIом бе, американски тIема новкъостал дIаэцаш долча мехкий эскараш Пентагона «йоккхийча топий дулх» хургдолаш кIалъа а оттадеш. Бахьан доацаш дацар американски сенатор С. Хаякова дуккха йоаннаш доккхал деш хилар. Таиландаи кхыча мехкаштеи деш долча новкъосталах США «йиш хул американски салтий бовргбоаца тIом бе», йоахар цо. Цу деррингех лора ца белча баргбаш американски эмиссараша Iехабе дагахьа къамаьл даь бола нах. США-с Вьетнаме лелаь агресси хIанз а йицьсинаяц Азе мехкашна. Вашингтоно леладераш дог цIена гIулакхаш ца хетара дегабуам кхы а чIоагIагIа гIеттар США-с Пекина гера дала решени йича. Американски визитераша мел хоза дувце а Малази дукхача хана деиз кхераш хилар дIадакнха. Советски Союзагара боацаш Китайгара боккхагIа кхерам хилар дохаде, яхаш хоам бу Куала - Лумпурера Ассошиэйтед Пресса корреспондента.

«Дейли экспресс» яхача филиппински газето язду: «Американцаш «тIакхилар» духхьала герз цар даларах дагг ца хиларах ца тешара кхоачамболаш да Къулбехьен - Малхбоален Азерча халкъашта вьетнамски тIом керда дагалатташ хилар». Цудухьа АСЕАН-а хьалхарча аргIанара декхар да Къулбехьен - Малхбоален Азе машар а стабильность а Iалашъяр, из тIема блока юкъе а ца хьош.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

Дешара керда шу доладаларга

НгулагІча пятилетке болх бе йолаеннача Смоленски полиграфически комбинато офсетин печатохара прогрессивни методах пайда а эцаш, арахец дукхачу басарашца кийчдеш школьникий еррига классашта дола учебникаш.

Укх шера 27 миллион экземпляр арахецаргда уж.

СУРТА ТІА: пакута 70 учебник арахецам я кинижкаш деш йола поточни лини.

Г. КАЛАЧЬЯНА сурт. ТАСС фотохроника.

АТЕИСТАШ КХЕБУ

Малгобекски районерча Инаркъерча № 12 йолча школа хьехархой, партийни а комсомольски а организацеш ма хулла дикагІа дІабахьа гІерт дешархошта интернациональни а атеистически а кхетам балара болх.

Советски патриот — интернационалиста уйла а оамал а бера эгтара хьалха къахул школе деша дагІача хана. Цулухьа из болх дика бувзабу шоай урокашца хьехархоша А. Х. Укурова, Л. Х. Котиевас, М. Н. Беляевас, А. А. Картоевас. Дика аьттув боал хьехархой бераштa атеистически кхетам баларах бола болх ахкан хана бе. Школе хул «Солидарноста митингаш», «Деррига дунен кагирхошта машар бахьан къовсам лоаттабу» яха тематически конференцеш. Иштта чаккхйоах кхыча мехкий пионерски организацеш хьахилара цар истори дувцаш йола беседаш, дезду социалистически мехкашкара пионерски организацеш хьахинка деноп, выставкаш кийчъеш а докладаш ешаш а чаккхйоах союзни республикашка гІолла ю путешествеш.

Интернациональни кхетам балара бокха лоархІамболаш я историе хьехархочо А. Х. Укурова кулгалдеш йола КИД. Цун доакъашхоша гулъяь материал урокашта юкъехкуъ географи, истори, литература хьехаш болчар.

Цул совгІа бераша тохк вай мехкарча тайп-тайпарча къамий культура, быт, ахар.

Кизловцаш бувзам лоаттабу Черсий - Балхарой республикерча Лакхера Курп яхача юртарча № 1 йолча школа дешархоштa. Цар цхьана выставкаш, художественни самодеятельноста хьажараш чаккхдоах.

Атеистически кхетам баларо торо хулийт дина дукхьала къовсам лоаттабеш тайп-тайпарча средствех а формех а пайда эца. Вай юкъача школе болх беш я «Къона атеист» яха кружок. Кружокий доакъашхоша арахец «Атеист» яха стенгазета, бюллетенаш, кийчъю Іилман а техника а детІаахар дувцаш йола беседаш, докладаш, эламагІболча дешархошта лакхара лекцеш, чаккхйоах атеистически сайренаш, утренникаш, сбораш.

Школа 5—10 классий дешархошта юкъе хиннай анкетировани. Бакъда, атеистически болх мелла дика оттабаь бале а, анкетирование хьахьекхар дешархошта юкъе дика юткъам хІана а наьха саина тІоагІа хилар.

Из да массаболча классий кулгалхоша боагІаш бола тернам тІа ца бохийталга, берашта а цар даьнаша-ноанашта а атеизмах бола болх во белга.

1980 шера дешархой — Кортоев Руслани, Камурзоев Мухарбиин шиьра юкъеззар «Нукт — Хьаьмпи» мурдий тоабе.

Партийни организаце, школа кулгалхоша, Инаркъерча юрта Совета исполкома цу кІаьнкий даьшта - ноаношта а уж юкъеззача мурдий тоабена а дІахайтар цу тайпара хІама чаккхдаргдоацилга а моштаргдоацилга а. Уж дешархой юхабаьхар школе. Царна тІабаллар общественни болх. Кастта шаккхе а кІаьнк дІаовт комсомола мугІарашка, шоай хадалаьа чаккхйоаккх школа.

Бердача дешара шера школа парторганизаце а кулгалхоша а кхы а тоабе бени лектораша дІагІа дІаудувш беш бола болх, цар дукхагІа бувца бела гІалгІай мотт, хІана аьлча юрта бахача дукхагІбараша, эрсий мотт дика кхетабая.

Школе лаьрхІад дайноаной атеизмах йола лекторий вІашагІйолла, цу гІулакхо кхы а шерагІа боарака бербе наха юкъе бу дина дукхьалара болх.

Иштта цу балха юкъеоза еза «Советский» яхача винсовхоза парторганизаци, культура ЦІа, библиотека, фельдшерско - акушерски пункт.

Геттара эсала оттабаьб атеистически болх вай белгалдаьккхача культура ЦІагІа а библиотеке а. Цар дер да, дукхьала кинофильмаш хьокхаон кинижкаш дІатесларя.

Белгалдаккха деза юртарча культура ЦІага 1980 шу дІадоладелчи дена таханарча дента кхачалча керда Іодаьча берак саг боалярах торжественни регистраци из хинилга. Е юрта Совет а с совхоза а сатота ңц юртарча ДК помещене цхьаккха торжественни мероприяти хинна яцар аьнна. цар кхетадац аьнна хет цу гІулакхо нахацара бувзам кхы а лаьгІбелга.

М. МУРГУСТОВ,
Инаркъерча № 12 школа завуч.

ДЕША ДИКАГІБАРАШ ХЕРЖАБ

Чакхъьннай вузашка тІехкхьара вступительни экзаменаш.

ЦІаккха ца хиннача тайпара йоккха яр укх шера Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен университете деша оттара конкурс. Масала, экономически факультете нах деша хьаьца 34 моттиг мара йоацача, деша оттачар хьачуеннар 202 заявлени. Кхы а дукхагІа яр исторически факультете хьачуенна заявленеш 50 моттиг йолча деша лоаш хилар 296 саг.

Кагирхой деша хьаэцара керда эксперимент юкъейоалайир университете укх шера: аттестата тІа цхьаккха «кхоъ» йоацаш дийца баьннараша хьалхара ши экзамен «4» «5»-и йоаккхаш дІалой вокх экзаменех мукъа а боалийташ деша дІаэцар.

Керда дешара шу дІадоладергда университете деша оттача 700 саго.

С. ЦЕЧОЕВА,
Л. Н. Толстой цІерагІча университета III курса студентка.

ДЕША БАХА ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

Академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Къахьегама Цlеча Байракха ордена Грозненски мехкдаьтта институтa деша кийчбара сайрийнарча отделене 1981—1982 дешара шера деша оттарашкара заявленеш хьайе йолаьй.

Сайрийнарча кийчбара отделене занятеш дІайолалургьа укх шера 1 октябре.

Цу отделене деша отта йиш я юкъ юкъейолалза йола практически балха стаж цхьан шерал чухьнахьа йоаца промышленни предприятешка къахьегаш бола къона болхлой, совхозий болхлой, колхозхой, Советски Эскара мугІарашкара мукъабаьнна бІухой (балха стаж я ца лоархІаш).

Цига деша оттара хьаьнна дергдац яр документаш:

1. Заявлени;
2. Кийчвара отделене деша хьожавеш йола балха йолча моттигера направлени;
3. Юкъерча образованех дола документ (подлинник);
4. Характеристика;
5. Ялх сурт (керта тІа хІама йоацаш боарам 3х4 см);
6. Уналкхlена хилара справка (форма № 286);
7. Предприяте, организаце кулгалхочо кулг а яздаь дола къахьегама кинижка тІара выписка.

Кийчоп отделене деша оттараш хьа а кийце дІаяьбу приемни комиссе аьча собеседоване итогашка хьежжа 15 сентябре деиз. ХІаьта документаш хьайдергда 1981 шера 30 сентябрга кхаччалца.

Дешаш якха еза ха 10 бутт ба.

Дийна балара экзаменаш дІаелча деша оттара экзаменаш дІаяла а да езаш цар шоаш херживачи Грозненски мехкдаьтта института сайрийнарча, заочни, дийнахьарча факультетий хьалхарча курсашка деша дІаэц.

Оаха деша хьех Шо балха тІера ца боалаш Іамабеча кийчоп отделене деша!

Деша оттара херригача дешаьшта дукхІадовла йиш я Грозненски мехкдаьтта института керттерча дешара корпусерча приемни комиссега гІолла.

ГОРОДО—ЮРТА

ТоьалI ха я Грозненски района «Загорский» совхоза «Красный молот» завода коллективо шефски гІо-новкъостел ду. Завода кулгалхоша цу гІулакхе лаьрхІа белгалваь юрта боахама балхашта вола организатор ва. Совхоз гурахьа дема совхоза лаьрхІа доакъар кийчду цех хьалхеш завода слесарий котельщикий бригада хилар болх беш. Белгаьлча хана дикка хьалха оборудовани дІаоттадь а керттера балхаш а чаккхдаьхар цо.

Ахкан хьалхахьа хІара йоаттей кІиракаш деношка йол хьоккхача, силос йоллача, свеклашта оасар деча, кхы юртбоахама балхаш деча совхоза новкъостал деш шиб бІаь гаргга заводера болхло хул.

Совхоза къахьегамхоша чІоагІа баркал оал шоай шефашта, хІана аьлча мах бІаь вартговацаш да 11-ча пятилеткa задани толаме кхоачашьяра цар совхоза коллектива ду новкъостал.

Искусстве болхло хила дагадацар цун. Цхьабакъда, дІамига волаш халкъа иллешка, ашарашка, халхарашка баха боаза дег чура дІабоалаш бацар.

Ше шофера болх беш волча хана Эльмурзаев Бекас каст-каста самукъадоаккхар Ножай - Юртарча наькъа - ремонтни отдела къахьегамхой. Цо дахчен пандарца доахар дог хьоасташ, безамах уйла сомайоаккхаш дола иллеш, халхаволар.

Цу хана, 1958 шера, Бекас хьинаре дакъа лоац Ножай-Юртарча культура ЦІен художественни самодеятельноста кружоке. Къахьегамхошта телача концерташка гучайоал цун говзал.

...Киргиз «Сулюкты — уголь» яхача треста шахте ше балха волаш Эльмурзаева вІашагІтох 28 шахтерах латташ йола халхара группа. Сулюкты яхача городе хиннача художественни самодеятельноста доакъашхой конкурса хьалхарча туре а, Ошски областе чаккхьнача шоллагІча туре а хьалхара моттигаш яхарах цун бокъо лу Фрунзе хургІолча фестивале даьха лаца. Цига а лауреат хиларах цун а цун коллектива а лу III степена диплом а кхьдола совгІаташ а.

1957 шера Москве хиннача Деррига дунен кагирхой а студентий а фестивале Киргизски ССР-а сий лорадеш хул из.

Комсомольца Эльмурзаев Бека кхоллама никъ байбачул тІехьагІа цуниа тІадулл Ножай - Юрте культура ЦІен художественни самодеятельноста кулгалхо хила.

ДІайолаелар халача а, беньза сийлахьча а гІулакха юхь. Цун хало юваасиа яр коллектив дІамига хиларца а шийла юкъе баннаьха мехкарий ца хиларца а.

Бека нийз кхаьчар 50 саг юкъеиоагІа дахчан пандарий оркестрови ансамбль вІашагІтоха.

Шоаш оттаьча хьаьвелга хьежжа кульгалхочо культуре ЦІагІа чакхйоахар репетицеш, кийчйора къахьегамхошта дукха езалургйоли программа.

Дукха ха ялаелча кхы а шерьо коллектив. ВІашагІтох хІаравена тІачІоагІваь кулгалхо вола тайп-тайпара группаш: маІача наьха, мехкарий вокальни группаш, хоровой, халкъа музыкально-инструментальни, хореографически каьнараш а. МаІача наьха вокальни группа кулгалдар шийна хьатІавц Эльмурзаева.

Дукхьал из болх беь ца Іеаш масайтта шера культура ЦІен директор волаш хьаводІа Бек. Цо мукъам а дешаш а кхоль наха цеззлена дукха иллеш да. Уж ца да «Зама», «Хьоашалгіа дувла», «Нана», кхыдараш а.

ХІанз 23 шу да В. Эльмурзаев наьха культура хьашташ кхоачашду. Цу 23 шера цо болх баьб балетмейстер, хормейстер волаш. маІача наьха а кхалнаьха а вокальни группай, драматически кружока, дахчана пандарий оркестра кулгалхо волаш. Таханарча дийнахьа культура ЦІен методист ва из.

Эльмурзаева хьабена никъ толамех биза ба. 1961 шера дена хьалхара моттигаш йоалаш хьайоагІа Ножай-Юртоски района художественни самодеятельноста коллектив.

Дукха совгІаташ, сийлен грамоташ, лауреатий дипломаш тІайдай цун.

Дика къахьийтар коллектива доакъашхоша укх шера ялат чуэцача хана юртбоахама болхлой хьашташ кхоачадеш, цар делар кхай тІарча стоташка 18 концерт. ХІанз уж кийчлуш ба доахан белладерашта хьатхашка шоай говзал дІахьокха.

Г. ЮСУПОВ.

Юрто—города

Укх шера йиъ бІаь гектар гаргга лаьтте баьцадааараш кхедеш я Грозненски района «Советская Россия» яха колхоз. Баьцадааараш дика хьувкъадаь колхозхоша. Масала, хІара гектара тІара планагІа 18 тонн йолча 23 тонн помидораш чуяхь «Сийлен белгало» ордена кавалер волча А. Сатуева кулгалдена бригада коллективо.

ХІанзале Грозне торгови предприятешка дІаяккхийтар бІаь тонн мара еца а, укх шера пачхахьалкхенга алх эзар тонн баьцадааараш доахка дош декъад колхоза баьцадааараш кхедераша. Къахьегаш дика бевзаш ба Л. Шалхаевен, А. Сатуевен бригадеша баьцадааараш кхедераш Х. Денисултанова, А. Шукаева, А. Тахаева, Х. Дагаева, кхы дукхахбараш.

ХІара дийнахьа города торгови сете а консервацъеча предприятешка а 70 тоннал кІезигагІа доацаш баьцадааараш лоаттаде йош денна колхоза баьцадааараш ледадераша.

Х. ТУРЛАЕВ.

В. ИРАБИН.

Наьха дегаш гІоздоахар

РЕСПУБЛИКАНСКИ КИНОФЕСТИВАЛЬ

11 августа дена 27 августа кхаччалца Грозерча «Юбилейный» яхача кинотеатре я «Советски дукхача халкъий» яха, советски кино 62 шу дизара хетаь фестиваль.

ДІадехача кІиранийнахьа кинотеатре вІашагІкхетар хилар вай республикерча кинематографисташца: Нохч-ГІалгІай АССР искусства заслуженни деятелца, СССР кинематографистий союза членашца, режиссерaца Татаев Илесаца, оператор Кувн Николайца.

Татаева дийнар Куанаша цхьана болх беш ткъа шера шоашта карагІдынарчох а хІанача тІехьагІа де лер-хІачох а. Цо делгалдьинахар Нохч - ГІалгІай Россех дІакхстара 200 шу дузаш шоаш музыкально - художественни а документальни а фильмаш даха материал гулъеш хилара.

Цул тІехьагІа шиа балхах дийцар Н. Куана.

Наха довзаш а деза а ха цо даьха телевизионни а художественни а фильмаш. Царех ца довзаш дола «Даймохк» яха музыкальни фильм, «Эсамбиев Махьмуд», «Город Грозный», «Ахматова Раиса», «Нохч - ГІалгІайче тахан», «ВІоиний мехка» яха фильмаш, «Лоацаи новелла» яха художественни фильм.

ВІашагІкхетаре баьхнача торо хилар «Даймохк», «ВІоаний мехка» яхача фильмашкеи «Лоацаи новелла» яхача художественни фильмагеи хьажа.

С. АРЧАКОВ.

Черсий-Балкхарой АССР. Вай мехкал гаьнна араьха а довзаш да укхазарча халкъа говзанчаша ду кІувсаш. ХІара шера 337 эзар квадратни метр хулаш кІувсаш а кІувсий хьисапера изделеш а арахец «Горянка» яхача нальчикски фабрика (сурта тІа). Предприяте продукци кхуъейт Англе, Бельге, Швейцаре, Финляндe.

Р. ДИКА сурт. ТАСС фотохроника.

ФУТБОЛ

ШОЗЗЕ А ИЙШАБ

Городе Таганроге вІашагІкхетар хиннача кхоалагІча дийнахьа «Терека» аргІанара ловзар хилар Ростоверча «Ростсельмаш» яхача командаца.

Хьалхарча гон юкъе хиннача ловзарашка уж шаккхе а команда йоккхача счетаца эшаьяр грозненцаша. Бакъда, шоллагІча гон юкъе Таганроге торпедовцаша котало йоаккх счет 1:2 йолаш.

Из яхь дІайолаенна дукха ха ялелехьа грозненца С. Комлева чутеха бургац «Торпеда» сетка чу хул, бакъда счет дукха ца гоаш юха цийсъю.

ШоллагІча тайме «Терека» каст-каста кхерам туьс Таганрогерча команда наІарашта, бакъда бургац чутоха аьтто ца балац.

Яхь чаккхьалча 15 минот йисача хана грозненций голкипера Т. Колосовна чоа яр бахьан дола вратарь хувца везаш хул. Дукха юнь ялалехьа кердача вратара чаккхйоалийт кхьалкха бургац. Иштта котало йоаккх торпедовцаша.

Цу тайпара дІадаладелар «Терека» Ростове хинна вІашагІкхетар а. Укхаза а хьалхара бургац чутох С. Комлева.

Геттара чІоагІа гІалат вол «Терека» футболист А. Шулаев цо шин наІарашка бургац чутохар бахьан счет 1:1 хул. Цу гІулакхо дегаш айдаьча «Ростсельмаша» футболисташа кхы цхьаькка а бургац чутох «Терека». Из яхь а чаккхйоал счет 2:1 йолаш грозненцаш эша а эшаш.

ХІаьта а «Терек» таханарча дийнахь турнирни таблица хьалхе латташ я.

	Л	К	Н	Э	Б	О
«Терек»	21	15	3	3	42—12	33
«Ростов»	21	13	5	3	33—23	31
«Металлург»	21	13	3	3	42—19	29
«Ростсельмаш»	21	12	5	4	28—15	29
«Торпедо (Т.)»	21	12	4	5	39—26	25
«Спартак» (Н.)	20	11	4	5	32—13	26
«Волгарь»	21	8	5	8	29—32	21
«Дружба»	21	8	5	8	24—27	21
«Спартак» (О.)	21	10	0	11	26—38	20
«Цемент»	21	6	8	7	16—19	20
«Машук»	20	5	5	9	24—32	18
«Уралан»	20	6	6	8	20—21	18
«Салют»	20	8	4	10	16—20	16
«Динамо»	21	8	3	12	25—36	15
«Спартак» (Т.)	21	5	3	11	12—25	13
«Торпедо» (В.)	21	3	4	14	24—45	10
«Авангард»	20	2	6	12	14—30	10
«Атоммаш»	20	4	1	15	17—41	9

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуйранаргГимнастика.
9.05 — Дельмар. «ДІахи — тийна я». Паччахьалкхен академически Моссовета цІерагІча театра фильм-спектакль.
11.40 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Саг лаьттан тІа». Кинопрограмма.
15.35 — Шостакович Дмитрe чІондирча оркестрии дола № 7 дола концерт.
16.10 — Бераштa - фильм. «Баьцара патруль».
17.15 — «Къонача адресаш».
18.15 — Іилман ахар.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — СССР футболах йола чемпионат. «Торпедо» — «Динамо» (Киев). В. И. Ленина цІерагІча Центральни стадионера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Телаьрана тІа эгтара хьалха. Ф. Амирова «Эзари наІ байса» яха балета Азербайджански ССР Ахундова цІерагІча паччахьалкхен академически оперaи балетан театра постановка.
22.15 — «Тахан дунен тІа».
22.30 — Ф. Амирова балет дІа хьахьор.

9.05 — Мультфильм.
9.45 — «Арe». Художественни фильм.
10.50 — «Киноеханьбара клуб».
11.40 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Мехка телевизионни студей программа.
16.00 — ДІалоак Казахски телевиденен радион камерни оркестр.
16.30 — «Эрсий аьннал».
17.00 — «Мичад шо, зурмашкаш!».
17.30 — «Халкъа творчество». Телевизионни обзорени.
18.15 — «Педагогически Іилманo — школана». СССР педагогически Іилмай академе президента М. Кондакова хьамаьл.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Нейтронни бомба: адамий дукхьалара заговор». Передача дІахьо политически обозревателa Н. Фесуненкос.
19.40 — Экрана тІа эгтара хьалхара. «Кафе «Изотоп». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Иркутскерча музыкальни комеде театра артистий концерт».
22.20 — «Тахан дунен тІа».
22.35 — Волейболах йола дунен халкъашта юкъера турнир. Финальни групп матч. МаІахах.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Телевизионни документальни фильмай программа.
9.55 — Мультфильмай программа.
10.20 — «Са хьамсара, Подмосковье». Концерт.
11.10 — «Телестадион».
11.40 — «Хьона халлуъ». Бераштa дола фильм.
12.50 — Бетховен № 1 дола концерт.
13.35 — «Художникех дола дувцараш». А. Пластов. 1-ра передача.
14.05 — «Тхона да наха санна де, тхоа дикагІа да». ГДР-ера передача.
15.05 — «ДІавеш СССР халкъа артиста Д. Журавлева. Фильм-концерт».
16.15 — ДІахо ду онаь музыках дола хьамаьл. Мусоргске ваьча.
17.40 — «Алексей Саврасов». Іилман - популярни фильм.
18.00 — «ЧІоагІъе хІама хьалхара дисципилина (ноччий меттала)».
18.14 — Документальни фильм.
18.20 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла».
18.40 — Фильм.
19.00 — Нижнетобольскерча паччахьалкхен Мамина - Сибиряка цІерагІарча драматически театра спектакль. Перерывах «Бийса дикьала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Тамашийна отпуск». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм, I сери.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Телевизионни документальни фильмай программа.
9.50 — Мультфильмаш.
10.40 — Эрсий композиторий творчествацара халкъа иллеш.
11.05 — Фильм-берашта. «Электроникаца кинниараш» яха 1 сери.
12.25 — ДІалоак дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата Хуницарнес. Фильм-концерт.
12.40 — Ахкана къахьегам овгІонаш.
13.10 — «Миче хул Іуйре...». Документальни фильм.
14.00 — «Художникех дола дувцараш» А. Пластов. 2 передача.
14.30 — Искусство мастерий концерт.
15.25 — Спортивни программа. Велосипедни спортах дунен чемпионат. Групповой дахкар 100 км. МаІахах. Прагера передача. Дунен халкъашта юкъера волейбола турнир. Финальни групп матч. МаІахах. Ригера передача.
16.15 — «Форда йистера музей». Айвазовске картиний галерея.
16.40 — Іилман-популярни фильм.
17.00 — Халкъа депутатий советашка.
17.00 — Документальни фильм.
17.40 — Дезала педагогика. «Кьастер».
18.10 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла».
18.30 — «Телехьажархоша хетт, критика ю, тьехкарам ду...».
19.00 — СССР футболах йола чемпионат. ЦСКА — «Черноморец». «Динамо» яхача центральни стадионера передача. Перерыве (19.45) — «Бийса дикьала хийла шун, бераш».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Тамашийна отпуск». Дукхасерийни телевизионни художественни фильм. I сери.

26 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуйранагГимнастика.

РАДИО

26 АВГУСТ

6.00 — «Юртара Іуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (эрсий, гІалгІай меттала).
8.25 — Кавказа халкъий ашараш (гІалгІай меттала).
8.45 — «Йоаа дьезапша» (эрсий меттала).
9.15 — «Тхега язду». Радиовыпуск (эрсий меттала).
9.30 — «Къона замахо» (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Нохч - ГІалгІайче шей лоІаме Россех дІакхийтта 200 шу дизарга (гІалгІай меттала).

18.15 — «Кхоии хьурмата зара тІехьа», «ХІаране къаль сана боахача толамга» (ноччий меттала).
18.30 — «Юрта боалаве хьалхалаттарашта!». Концерт (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, ноччий, гІалгІай меттала).
18.30 — Ашараш.

УКВ

15.00 — «Халкъа календари эрсий иллеш» яха передача.
18.27 — Моттигерча композиторий иллеш.
19.00 — «Моаршал хьога, кхаа!». Концерт.
19.35 — «Ашараш велакъежарие». Музыкальни передача.
20.01 — Популярни ашараш.
20.43 — Губаренкой симфонически поэма.

Хоаттам

Тахан республике гІоллеи Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йовчан а йоацаш, малхбузехьара секунда 3—8 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гІолла 22—27 градуси Грозне 25—27 градуси йІовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоанен ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка лоацдача хана догІа а доагІаш, из дикъувкъаш хила а мег, бебеча оагІонашкахьара секунда 2—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура буйсашка 10—15 градуси деношка 20—25 градуси йІовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктоххама секретара — 9-24-00; отделий: партийни захара — 9-24-04; промышленностен транспортер — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-68.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-68.

Газет арадуал шинарей ереи, шоаттеи деношка

СФ03270. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3203.